

Behandling av personopplysninger i norske virksomheter

En spørreundersøkelse om personvern og personopplysningsloven

Behandling av personopplysninger i norske virksomheter

En spørreundersøkelse om personvern og personopplysningsloven

Inger-Anne Ravlum

Transportøkonomisk institutt (TØI) har opphavsrett til hele rapporten og dens enkelte deler. Innholdet kan brukes som underlagsmateriale. Når rapporten siteres eller omtales, skal TØI oppgis som kilde med navn og rapportnummer. Rapporten kan ikke endres. Ved eventuell annen bruk må forhåndssamtykke fra TØI innhentes. For øvrig gjelder [åndsverklovens](#) bestemmelser.

ISSN 0808-0808-1190

ISBN 82-480-0563-1 Papirversjon

ISBN 82-480-0565-8 Elektronisk versjon

Oslo, november 2005

Tittel: Behandling av personopplysninger i norske virksomheter. En spørreundersøkelse om personvern og personopplysningsloven

Forfatter(e): Inger-Anne Ravlum

TØI rapport 800/2005

Oslo, 2005-11

51 sider

ISBN 82-480-0563-1 Papirversjon

ISBN 82-480-0565-8 Elektronisk versjon

ISSN 0808-1190

Finansieringskilde:

Moderniseringsdepartementet og Datatilsynet

Prosjekt: 3066 Personvern

Prosjektleder: Inger-Anne Ravlum

Kvalitetsansvarlig: Marika Kolbenstvedt

Emneord:

Personvern; personopplysningsloven; etterleving av personopplysningsloven; norske virksomheter

Sammendrag:

Undersøkelsen avdekker en grunnleggende positiv holdning til personvern og til personopplysningsloven blant norske virksomheter. Kunnskapen om loven og de pliktene som følger av den, er imidlertid lav blant virksomhetene. En stor andel mener at ulike tiltak som skal til for å oppfylle kravene til internkontroll, informasjonssikkerhet og for å oppfylle informasjonsplikten som de har etter loven eller forskriften, ikke gjelder for dem. Dette til tross for at virksomhetene behandler personopplysninger og således omfattes av loven. Et mindretall oppfyller kravene etter loven.

Title: Processing personal data in Norwegian companies and public bodies

Author(s): Inger-Anne Ravlum

TØI report 800/2005

Oslo: 2005-11

51 pages

ISBN 82-480-0563-1 Paper version

ISBN 82-480-0565-8 Electronic version

ISSN 0808-1190

Financed by:

Ministry of Modernisation and the Data Inspectorate

Project: 3066 Protection of personal privacy

Project manager: Inger-Anne Ravlum

Quality manager: Marika Kolbenstvedt

Key words:

Protection of personal privacy; Personal Data Act; Fulfilment of obligations; Firms and public bodies

Summary:

The survey suggests a basic positive attitude towards the protection of privacy and towards the Personal Data act among the organisations. Knowledge of the Personal Data Act and the duties which stem from it are meanwhile little known. Quite a lot of the organisations hold that the requirements do not apply to them, even though they process personal data and therefore are covered by the law. A small part of the organisations say that they completely agree that they fulfil the concrete requirements which stem from the law or the regulations. This applies to the requirement for data security, internal control and information to those to whom the data refers.

Language of report: Norwegian

Rapporten kan bestilles fra:
Transportøkonomisk institutt, biblioteket,
Postboks 6110 Etterstad, 0602 Oslo
Telefon 22 57 38 00 - Telefax 22 57 02 90
Pris kr 250

The report can be ordered from:
Institute of Transport Economics, the library,
PO Box 6110 Etterstad, N-0602 Oslo, Norway
Telephone +47 22 57 38 00 Telefax +47 22 57 02 90
Price € 30

Copyright © Transportøkonomisk institutt, 2005

Denne publikasjonen er vernet i henhold til Åndsverkloven av 1961
Ved gjengivelse av materiale fra publikasjonen, må fullstendig kilde oppgis

Forord

Denne undersøkelsen om norske virksomheters behandling av personopplysninger er gjennomført av Transportøkonomisk institutt (TØI) på oppdrag av Moderniseringsdepartementet og Datatilsynet.

Departementet satte ned ei styrings- og referansegruppe med eksterne og interne representanter, som har hatt ansvaret for avgrensning av problemstillingene og for den endelige utvelgelsen av hvilke spørsmål som skulle stilles respondentene.

Transportøkonomisk institutt har hatt ansvaret for det faglige innholdet i undersøkelsen og for analysen av resultatene. TNS Gallup har gjennomført datainnsamlingen blant 424 norske virksomheter.

Inger-Anne Ravlum har vært prosjektleder ved TØI og Roar Hind ved TNS Gallup. Ravlum har hatt hovedansvaret for prosjektet og har skrevet denne rapporten. Forsker Åse Nossum har stått for databehandlingen. Professor Dag Wiese Schartum ved Juridisk fakultet, Universitetet i Oslo, har kommentert en tidlig utgave av rapporten. Avdelingsleder Marika Kolbenstvedt ved TØI har kvalitetssikret rapporten, og avdelingssekretær Laila Aastorp Andersen har tatt hånd om den endelige utformingen av publikasjonen.

Oslo, november 2005
Transportøkonomisk institutt

Sønneve Ølnes
assisterende instituttsjef

Marika Kolbenstvedt
avdelingsleder

Innhold

Sammendrag	I
Summary	I
1 Innledning	1
1.1 Bakgrunn	1
1.2 Om utvalget	1
1.3 Om undersøkelsesmetoden	3
2 Behandling av personopplysninger	5
2.1 Innledning	5
2.2 Behandling av personopplysninger om egne ansatte	5
2.3 Behandling av personopplysninger om kunder, klienter, brukere eller andre eksterne personer	8
2.4 Overføring av opplysninger og opplysninger om personer under 16 år	10
3 Etterleving av personopplysningsloven	11
3.1 Innledning	11
3.2 Informasjonssikkerhet og internkontroll	12
3.3 Aktuelle sikkerhetstiltak	17
3.4 Informasjonsplikten	18
3.5 Retningslinjer for ansattes bruk av Internett og e-post og andre tiltak for å fremme personvernet	22
3.6 Bruk av kameraovervåking i virksomhetene	24
4 Kunnskap og holdninger	26
4.1 Innledning	26
4.2 Kjennskap og holdning til Datatilsynet og Personvernemnda	26
4.3 Kjennskap og holdning til personopplysningsloven	28
4.4 Etterleving av personvernlovgivningen	31
4.5 Personvern opp mot andre interesser og hensyn	32
4.6 Holdning til kameraovervåking generelt	34

Vedlegg: Fullstendig spørsmålssett med alle frekvensfordelinger

Sammendrag:

Behandling av personopplysninger i norske virksomheter

Denne rapporten presenterer resultatene fra en utvalgsundersøkelse om norske virksomheters behandling av personopplysninger. Blant de 424 virksomhetene i utvalget, finner vi offentlige og private næringsvirksomheter, offentlig forvaltning og offentlig tjenesteprodusenter og andre (for eksempel frivillige organisasjoner). I rapporten bruker vi betegnelsen ”virksomheter” om alle disse.

Undersøkelsen tar sikte på å avdekke:

- Hvilke personopplysninger som behandles i virksomhetene.
- I hvilken grad virksomhetene etterlever kravene til behandling av personopplysninger som følger av personopplysningsloven eller forskriften til loven.
- Virksomhetens kunnskap om og holdninger til lovverket og til de sentrale offentlige organene for ivaretaking av personvernet.
- Virksomhetenes holdning til personvern veid opp mot enkelte andre interesser.

Hovedkonklusjoner

Undersøkelsen tyder på en grunnleggende positiv holdning til personvern blant virksomhetene. Kunnskapen om personopplysningsloven og de pliktene som følger av den, er imidlertid lav. Svært mange av virksomhetene mener at kravene ikke gjelder for dem, selv om de behandler personopplysninger og følgelig er omfattet av loven. En lav andel av virksomhetene sier seg helt enig i at de etterlever de konkrete kravene som følger av loven eller forskriften. Dette gjelder krav til informasjonssikkerhet, internkontroll og informasjon til den som opplysningene gjelder.

Virksomhetene behandler mange typer personopplysninger

Virksomhetene i utvalget behandler mange typer personopplysninger om egne ansatte og om kunder, klienter, brukere og andre eksterne personer. En stor del av dem behandler også opplysninger som i loven er definert som sensitive opplysninger. En av tre virksomheter behandler for eksempel helseopplysninger om egne ansatte og en av tre behandler opplysninger om ansattes medlemskap i fagforeninger. Dette er opplysninger som etter loven er sensitive. Behandling av dem krever konsesjon, med mindre opplysningene er avgitt uoppfordret.

77 prosent av virksomhetene sier at de behandler opplysninger om kunder, klienter, brukere eller andre eksterne personer, også opplysninger som etter loven er definert som sensitive. Det er flere virksomheter innen offentlig tjenesteyting og forvaltning som behandler opplysninger om eksterne personer enn blant øvrige virksomheter. Denne gruppen omfatter helse- og sosialtjenester og undervisning, noe som vil forklare at en stor andel behandler personopplysninger om eksterne personer.

Svak etterlevelse av personopplysningsloven

Utvalget består av virksomheter med fire eller flere ansatte. Alle virksomhetene i utvalget behandler følgelig personopplysninger og er dermed omfattet av personopplysningsloven.

Loven eller forskriften til loven stiller opp en rekke plikter som skal oppfylles når personopplysninger behandles. Dette gjelder krav til *informasjonssikkerhet* og *internkontroll* og en *informasjonsplikt* overfor den som personopplysningene gjelder for. Undersøkelsen avdekker at en svært stor andel av virksomhetene mener at tiltak som skal til for at disse pliktene er oppfylt, ikke er aktuelle for dem. Dette vitner om en dårlig kjennskap blant virksomhetene om hvilke plikter de har etter loven.

Vi har bedt representantene for virksomhetene om å si seg mer eller mindre enige i at de gjennomfører ulike tiltak som skal til for å hevde at de etterlever pliktene.

Internkontroll og informasjonssikkerhet

Med en tredeling av svarene i ”enig”, ”verken eller” og ”uenig”, sier om lag halvparten at de har etablert et system for internkontroll. Likevel er det en god del av disse igjen som ikke sier seg enig i at de har rutiner for sletting av opplysninger som ikke lengre er nødvendige for det opprinnelige formålet. Uten rutiner for sletting kan man vanskelig hevde at man gjennomfører tilfredsstillende internkontroll. Å ikke slette opplysninger som ikke lenger er nødvendige for det opprinnelige formålet, er også et direkte brudd med loven og ikke bare en indikasjon på manglende internkontroll. 40 prosent av alle virksomhetene sier de har slike rutiner.

Bare en av tre virksomheter sier at de fører en systematisk oversikt over hvilke personopplysninger som behandles i virksomheten. Det er strengt tatt ikke mulig å oppfylle de ulike kravene i personopplysningsloven uten en slik oversikt. 44 prosent av virksomhetene sier enten at en slik oversikt ikke er aktuell eller de sier seg *helt uenige* i at de har en slik oversikt.

Av de ulike kravene til informasjonssikkerhet og internkontroll som vi har spurt om, er det kun 4 prosent av virksomhetene som sier seg *helt enige* i at de har gjennomført de ulike tiltakene. 30 prosent kan ikke si seg helt enige i at de har gjennomført et eneste ett.

Det er ikke store forskjeller mellom private og offentlige næringsvirksomheter på den ene siden og offentlig forvaltning og tjenesteyting på den andre når det gjelder å gjennomføre ulike tiltak som skal til for å oppfylle kravene til informasjonssikkerhet og internkontroll. Størrelsen på virksomhetene (målt etter antall ansatte) har liten betydning for om kravene til informasjonssikkerhet og internkontroll etterleves.

Informasjonsplikten

Kun mellom en firedel og halvparten av virksomhetene gir alltid den typen informasjon som vi har spurt om, til den som opplysningene gjelder for. Hva opplysningene skal brukes til og retten til innsyn, er det virksomhetene oftest svarer at de alltid informerer om. Det er likevel bare 35 prosent som alltid informerer om dette. Kun en av fire informerer alltid om det er frivillig å gi fra seg opplysninger eller ikke, og kun 30 prosent informerer alltid om hvorvidt opplysningene vil bli gitt til andre eller ikke.

De virksomhetene som behandler opplysninger om eksterne personer, etterlever ikke i særlig større grad informasjonsplikten enn alle virksomhetene sett under ett. Blant disse virksomhetene er det bare 6 prosent som svarer at de alltid gir *alle* typer informasjon vi har spurt om. 33 prosent kan ikke svare ”ja, alltid” til en eneste en av dem.

Virksomheter innen offentlig forvaltning og tjenesteyting er flinkere enn de andre til å oppfylle de ulike sidene ved informasjonsplikten. Det er ikke særlig forskjell mellom store og små virksomheter.

Positiv holdning til personvern, lover og regler, men lite kunnskap

Det er stor oppslutning om behovet for et sterkt Datatilsyn. Det er imidlertid bare 16 prosent som sier at de har god kjennskap til Datatilsynets rolle og oppgaver og bare 4 prosent sier det samme om Personvernnemnda. Med en tredeling av svarene i ”enig”, ”nøytral” og ”uenig”, er det blant dem som sier de har noe kjennskap til personopplysningsloven, 70 prosent som mener at loven er nødvendig. Det er bare 6 prosent av dem som mener loven kun er nødvendig for noen spesielle sektorer og aktiviteter.

Positiv holdning, men lite kunnskap til personopplysningsloven

Hele en av tre sier at de har lite kjennskap til personopplysningsloven. Blant de som sier de *har* noe kjennskap til loven, er det hele 28 prosent som ikke kan svare på om loven er lett å forstå og 21 prosent *kan ikke svare* på om loven er lett å etterleve. Blant de virksomhetene som har et klart standpunkt til dette, er det flere som mener at loven både er lett å forstå og lett å etterleve enn som mener det motsatte.

Påstanden om at lover og regler som beskytter personvernet er for strenge, får heller ikke tilslutning blant virksomhetene. På spørsmål om hva som kan være den viktigste grunnen til at enkelte virksomheter ikke følger kravene i loven, svarer tre av fire *mangel på kunnskap* om lovgivningen. At lovgivningen er for lite fleksibel eller at det er for tidkrevende å tilpasse seg den, får lav tilslutning blant virksomhetene.

Personvern hensynene veier tungt

Når virksomhetene blir bedt om å vurdere personvern opp mot andre interesser, lar en overvekt av dem *personvernet veie tyngst*. Et stort flertall av virksomhetene er uenige i at arbeidsgiveren skal ha ubegrenset rett til innsyn i de ansattes e-post og i at arbeidsgiveren skal ha anledning til skjult kameraovervåking på arbeidsplassen for å avdekke mulige lovbrudd. Nesten halvparten av virksomhetene sier at de er *helt uenige* i dette. Det er noe høyere oppslutning om

at arbeidsgiveren uten varsel bør kunne se hvilke internettsider de ansatte har besøkt. Tre av fire virksomheter mener det bør være strenge regler for utveksling av opplysninger, selv om en friere utveksling kan gi bedre produkter og tjenester. En av tre sier seg *helt enig* i dette.

Summary:

Processing of personal data in Norwegian organisations

This report presents the results of a survey based on self-administered questionnaires on the processing of personal data by Norwegian organisations. Among the 424 organisations that are the questionnaire respondents, there are public and private businesses, public bodies and public service providers and others (for example non-profit organisations). In this summary the term “organisations” is used to refer to all of these.

The survey seeks to reveal:

- What personal data are processed in organisations.
- To what extent do organisations fulfil the requirements for processing of personal data which stem from the Personal Data Act or the regulations issued under this law.
- The organisations’ knowledge and attitude towards the legal framework and to the central public organs for the protection of privacy.
- The organisations’ attitude to the protection of privacy when weighed up against certain other interests.

Main conclusions

The survey suggests a basic positive attitude towards the protection of privacy among the organisations. Knowledge of the Personal Data Act and the duties which stem from it are meanwhile little known. Quite a lot of the organisations hold that the requirements do not apply to them, even though they process personal data and therefore are covered by the law. A small part of the organisations say that they completely agree that they fulfil the concrete requirements which stem from the law or the regulations. This applies to the requirement for data security, internal control and information to those to whom the data refers.

The organisations process many types of personal data

The organisations in the survey process many types of personal data on their own employees and customers, clients, users and other third parties. A large number of them also process information that in the law is defined as sensitive personal data. One out of three organisations process, for example, health data about their own employees and one out of three process data about their employees’ trade union membership. This is information that, according to the law, is sensitive.

Processing of such data requires a licence, unless the information was handed over unsolicited.

77 percent of the organisations say that they process information on customers, clients, users and other third parties, also information which according to the law is defined as sensitive. There are more bodies within the public service and administration which process information about third parties than among the remaining organisations. This group comprises health and social services and education, something that explains why a large group process personal data on third parties.

Weak compliance with the Personal Data Act

The questionnaire respondents consist of organisations that have four or more employees. All the respondent organisations consequently process personal data and therefore fall within the Personal Data Act.

The law or the regulation issued under the law lay down a number of duties which should be complied with when personal data is processed. This applies to the requirement for *data security* and *internal control* and *an obligation to provide information* to those people to whom the personal data refers. The survey reveals that a considerably large part of the organisations hold that measures which should be taken in order to comply with these duties, are not relevant for them. This shows a low level of knowledge among the organisations as to which duties they have under the law.

We have asked representatives of the organisations to what extent they agree that they carry out different measures that are required in order to claim that they are in compliance with the duties.

Internal control and data security

With a division of the answers into three as being either "agree", "neither nor" and "disagree", approximately half say that they have established a system for internal control. Nevertheless there is a good part of these who do not agree that they have routines for deletion of data which no longer is necessary for the purpose for which it was originally collected. Without routines for deletion, it is difficult to claim that one is carrying out an acceptable internal control. To not delete data which is no longer necessary for the original purpose, is also a direct breach of the law and not just an indication of a lack of internal control. 40 percent of all the organisations say that they have such routines.

Only one of three organisations say that they carry out a systematic survey over what personal data is processed in the organisation. It is absolutely not possible to comply with the different requirements of the Personal Data Act without such an overview. 44 percent of the organisations say either that such an overview is not relevant or that they *completely disagree* that they have such an overview.

Of the different requirements for data security and internal control that we asked about, there are only 4 percent of the organisations which say they *completely agree* that they have carried out the different measures. 30 percent cannot completely agree that they have carried out even one measure.

There is not a large difference among private and public businesses on the one side, and public bodies and public service providers on the other as regards the

carrying out of different measures required to comply with the requirements for data security and internal control. The size of the organisations (measured according to the number of employees) has little meaning on whether the requirements for data security and internal control are fulfilled.

Obligation to provide information

Only between one-fourth and one-half of the organisations always give the type of information that we have asked for, to the person to whom the information refers. The purpose for which the information will be used and the right of access, are what the organisations most often reply that they always inform about. There are nevertheless only 35 percent who always give information about this. Only one out of four always inform that it is voluntary to give information or otherwise, and only 30 percent always give information whether the data will be disclosed to third parties or not.

The organisations that process information on third parties do not comply with the duty to provide information any more than all the organisations taken together. Among these organisations there are just 6 percent who reply that they always give *all* the types of information we have asked about. 33 percent cannot answer “yes, always” to even one of them.

Public bodies and public service providers are better than the others in fulfilling the different facets of the duty to provide information. There is not much difference between large and small organisations.

Positive attitude to the protection of privacy, laws and rules, but little knowledge

There is broad agreement on the need for a strong Data Inspectorate. There is meanwhile only 16 percent who say that they have good knowledge of the role and tasks of the Data Inspectorate and only 4 percent say the same about the Privacy Appeals Board. With the answers being split into three as being either “agree”, “neutral” or “disagree”, among those who say they have some knowledge of the Personal Data Act, 70 percent hold that the law is necessary. There is only 6 percent of them who hold that the law is only necessary for some special sectors and activities.

Positive attitude, but little knowledge of the Personal Data Act

One out of three say that they have little knowledge of the Personal Data Act. Among those who say they *have* some knowledge of the law, there are 28 percent who cannot answer whether the law is easy to understand and 21 percent *cannot answer* whether the law is easy to comply with. Among the organisations which have a clear standpoint with regards to this, there are more who hold that the law is both easy to understand and easy to comply with, than those who hold the opposite.

The assertion that the laws and rules which protect personal privacy are too strict does not find support among the organisations. When asked what can be the most important reason why some organisations do not comply with the requirements of the law, three out of four reply that it is a *lack of knowledge* of the legal framework. That the legal framework is too little flexible or that it is too time-consuming to comply with it, finds little support among the organisations.

Privacy considerations have weight

When the organisations were asked to assess privacy protection when weighed against other interests, a preponderance of them *gave most weight* to the protection of privacy. A large majority of the organisations disagree that the employer shall have unlimited right to access the employees' e-mails and that the employer shall have the opportunity to have hidden camera-surveillance at the workplace in order to reveal possible breaches of the law. Almost half of the organisations say that they *completely disagree* with this. There is somewhat more agreement that the employer without warning could see what Internet websites the employees have visited. Three out of four organisations hold that there should be strict rules for the exchange of information, even if a freer exchange can give better products and services. One out of three say they *completely agree* with this.

1 Innledning

1.1 Bakgrunn

Dette er en utvalgsundersøkelse om behandling av personopplysninger innen offentlige og private virksomheter og innen offentlig forvaltning og tjenesteyting i Norge. Undersøkelsen er utført på oppdrag av Moderniseringsdepartementet og Datatilsynet.

Virksomhetene i utvalget er private eller offentlige næringsdrivende, offentlig forvaltning (stat eller kommune), offentlige virksomheter som driver tjeneste-produksjon og andre typer virksomheter (interesseorganisasjoner, frivillige organisasjoner), og som har *fire eller flere ansatte*. I rapporten bruker vi begrepet ”virksomheter” om alle disse.

Undersøkelsen tar sikte på å avdekke:

- Hvilke personopplysninger som behandles i virksomhetene.
- I hvilken grad virksomhetene etterlever kravene til behandling av personopplysninger som følger av personopplysingsloven eller i forskriften til lovens.
- Virksomhetens kunnskap om og holdninger til lovverket og til de sentrale offentlige organene for ivaretaking av personvernet.
- Virksomhetenes holdning til personvern veid opp mot enkelte andre interesser.

1.2 Om utvalget

Datainnsamlingen ble gjennomført i juni og august 2005 av TNS Gallup. TNS Gallup trakk først et utvalg av 1000 virksomheter med fire eller flere ansatte. I og med at det finnes et stort antall små virksomheter, ble utvalget kvotert etter antallet ansatte. Oppdragsgiverne ønsket også å forsikre seg om at visse typer virksomheter ble tilstrekkelig representert i utvalget. Det opprinnelige utvalget ble derfor også kvotert etter type virksomhet (Varehandel, Hotell og restaurant, Transport og kommunikasjon, Finansiell tjenesteyting, forsikring og eiendomsdrift, Offentlig forvaltning, undervisning, helse og sosialtjeneste).

TNS Gallup rekrutterte deretter representanter fra 424 av virksomhetene fra det opprinnelige utvalget. Undersøkelsens svarprosent er dermed 42 prosent. De 424 bedriftene som gjennomførte undersøkelsen, fordeler seg slik på antallet ansatte og type virksomhet:

Tabell 1.1: Virksomheter som deltok i undersøkelsen etter antall ansatte. Prosent og antall.

Antall ansatte	Andel av utvalget	Antall
4-9 ansatte	25	107
10-20 ansatte	27	113
21-50 ansatte	27	114
Over 50 ansatte	21	90
Sum/N	100	424

TØI-rapport 800/2005

Tabell 1.2: Virksomheter som deltok i undersøkelsen etter type virksomhet. Prosent og antall.

Næring	Andel av utvalget	Antall
Varehandel	18	74
Hotell og restaurant	18	74
Transport og kommunikasjon	18	78
Finansiell tjenesteyting	26	112
Offentlig forvaltning, undervisning, helse	20	86
Sum/N	100	424

TØI-rapport 800/2005

De endelige resultatene av undersøkelsen er vektet etter størrelse og virksomhetstype. Det betyr for eksempel at de store virksomhetenes betydning er vektet ned i det endelige tallmaterialet, mens de små virksomhetenes betydning er vektet opp.

Virksomhetene ble bedt om å krysse av for hvilken type virksomhet de representerer. De fikk følgende alternativer:

- Privat næringsliv.
- Offentlig eiet næringsvirksomhet/selskap (statlig, kommunal, fylkeskommunal eller interkommunalt eiet).
- Offentlig tjenesteytende virksomhet (statlig, kommunal eller fylkeskommunal).
- Sentralforvaltning/myndighet (statlig, kommunal eller fylkeskommunal).
- Annet (interesseorganisasjon, frivillig organisasjon, annet).

I noen tabeller i rapporten har vi undersøkt om det er forskjeller mellom ulike typer virksomheter. Vi har da delt inn virksomhetene i

- Privat og offentlig næringsvirksomhet (det vil si de to første virksomhetstypene over = 304 virksomheter).
- Offentlig tjenesteyting/forvaltning (det vil si tredje og fjerde virksomhetstype over = 90 virksomheter).
- Annet (det vil si den siste virksomhetstypen over = 30 virksomheter).

1.3 Om undersøkelsesmetoden

I rekrutteringen av virksomhetene som skulle svare på undersøkelsen ble det lagt vekt på at den som skulle svare på undersøkelsen skulle være den behandlingsansvarlige eller dennes representant. Det vil for de fleste virksomhetenes vedkommende være den daglige lederen, eller i noen større bedrifter, den personen som har ansvar for databehandlingssystemet.

Undersøkelsen ble gjennomført på Internett. De rekrutterte bedriftene fikk tilsendt en e-post med en personlig link til spørreskjemaet som de så skulle fylle ut. Representantene ble gjort oppmerksomme på at de kunne hente inn opplysninger fra andre i virksomheten, hvis de ønsket det, men at de ikke kunne videresende linken. De skulle selv fylle ut skjemaet.

Det ble lagt inn "svartvang" på flere av spørsmålene og representantene for virksomhetene ble oppfordret til heller å svare "vet ikke" enn å la spørsmål stå ubesvart. Noen virksomheter har likevel unnlatt å svare på noen spørsmål.

For de fleste spørsmålene har mellom 90 og 100 prosent av utvalget svart. På noen spørsmålsett er det noe færre som har svart. Dette gjelder spørsmålene om kunnskap og holdninger til personvernlovgivningen, om Datatilsynet og om virksomheter generelt følger personvernlovgivningen, hvor 88 prosent har svart. Det gjelder også spørsmål om hvilke sikkerhetstiltak som har høyest prioritet. På spørsmålene om hvilke sikkerhetsløsninger virksomhetene har tatt i bruk eller planlegger varierer andelen som har svart mellom 64 og 85 prosent. Dette gjør også at totale antallet respondenter (N) varierer i enkelte tabeller.

Det totale antallet respondenter (N) varierer også fordi enkelte spørsmål ikke er stilt til alle. Det gjelder for eksempel om kameraovervåkingen er meldt til Datatilsynet. Det er bare de virksomhetene som har svart at de har kameraovervåking, som har fått dette spørsmålet. Et lavt antall totale respondenter i noen av tabellene skyldes altså ikke nødvendigvis at det er få virksomheter som har svart på dette spørsmålet. I tillegg vil det totale antallet respondenter (N) kunne variere fordi vi i rapporten bruker de vektete tallene (se punkt 1.2).

Det totale utvalget av virksomheter er altså 424. Med et slikt utvalg vil feilmarginen ligge mellom 4,9 og 2,2 prosent, avhengig av svarfordelingen. Hvis respondentene fordeler seg i to like store grupper (50/50) vil feilmarginen være 4,9. Om de fordeler seg skeivt (5/95) vil feilmarginen være 2,2.

Vi har i noen tabeller undersøkt om det er forskjeller mellom de virksomhetene som driver privat eller offentlig næringsvirksomhet og de som driver offentlig forvaltning eller offentlig tjenesteproduksjon. Dette gjør at enkelte celler i noen av tabellene inneholder få enheter. I slike tilfeller øker feilmarginen, jf tabell 1.3.

Tabell 1.3: Feilmarginer.

Antall enheter	Svarfordeling	
	50/50	5/95
400	+/- 4,9	+/- 2,2
300	+/- 5,8	+/- 2,5
200	+/- 7,1	+/- 3,1
100	+/- 10,0	+/- 4,4
75	+/- 11,5	+/- 5,0
50	+/- 14,1	+/- 6,2
25	+/- 20,0	+/- 8,6

TØI-rapport 800/2005

2 Behandling av personopplysninger

2.1 Innledning

Personopplysninger er i følge personopplysningsloven alle opplysninger og vurderinger som kan knyttes til en person (jf § 2). Sensitive personopplysninger er i loven definert som opplysninger om rasemessig eller etnisk bakgrunn, politisk, filosofisk eller religiøs oppfatning, om en person har vært mistenkt, siktet, tiltalt eller dømt for en straffbar handling, om helseforhold, seksuelle forhold og medlemskap i fagforeninger.

Behandling av personopplysninger er enhver bruk av personopplysninger, for eksempel innsamling, registrering, sammenstilling, lagring og utlevering av personopplysninger. Personregister er registre, fortegnelser med videre der personopplysninger er lagret systematisk slik at opplysninger om den enkelte kan finnes igjen.

Personopplysningsloven gjelder for behandling av personopplysninger som helt eller delvis skjer med elektroniske hjelpemidler og annen behandling av personopplysninger når disse inngår eller skal inngå i et personregister (jf § 3).

Vi har nevnt en rekke typer personopplysninger og bedt virksomhetene krysse av for hvilke typer opplysninger de behandler om egne ansatte og hvilke de behandler om kunder, klienter, brukere eller andre eksterne personer.

Vi har også spurt om de behandler opplysninger om personer under 16 år og om de overfører opplysningene til andre private eller offentlige aktører.

Totalt 97 prosent av virksomhetene oppgir at de behandler personalia og 94 prosent oppgir at de behandler fødselsnummer. Så lenge virksomheten har ansatte og betaler ut lønn, må de per definisjon behandle denne typen opplysninger. Det er altså 12 virksomheter (3 prosent) som ikke oppfatter dette som en behandling av personopplysninger.

2.2 Behandling av personopplysninger om egne ansatte

Virksomhetene behandler mange typer personopplysninger om sine ansatte. De vanligste er personalia og fødselsnummer, utdanning og yrke. Om lag en av tre virksomheter behandler også opplysninger om sine ansattes familieforhold og medlemskap i fagforeninger, se tabell 2.1. Dette kan skyldes at virksomhetene har oversikt over de nærmeste pårørende og at en god del virksomheter lar de ansatte trekke fagforeningskontingenten fra lønna.

Nesten en av fem virksomheter behandler også opplysninger om sine ansattes helseforhold. Et så høyt tall er det vanskeligere å forklare. Noe kan kanskje skyldes en enkelte forbinder opplysninger om sykefravær som helseopplysninger. Det er

også vanskelig å forklare hvorfor særlig offentlig tjenesteyting og forvaltning skulle behandle helseopplysninger om egne ansatte. Hele 15 prosent behandler opplysninger om en person er siktet, tiltalt eller dømt for en straffbar handling. Dette er høyere enn en kunne forvente, og kan skyldes at flere virksomheter krever vandel eller sikkerhetsklarering. Vi ser også av tabell 2.1 at det særlig er offentlig tjenesteyting og forvaltning som behandler slike opplysninger.

Både helseopplysninger og opplysninger om en person er siktet, tiltalt eller dømt for straffbare handlinger er sensitive opplysninger. Etter loven skal ikke behandling av slike opplysninger forekomme uten at behandlingen oppfyller visse særskilte vilkår (jf personopplysningsloven § 9). I tillegg krever behandling av sensitive opplysninger konsesjon fra Datatilsynet, med mindre opplysningene er gitt uoppfordret.

Tabell 2.1: Andelen som behandler ulike typer personopplysninger om egne ansatte etter type virksomhet. Prosent og antall.

Type opplysninger om egne ansatte	Type virksomhet som behandler opplysninger			Alle	
	Privat og offentlig næringsvirksomhet	Offentlig tjenesteyting / forvaltning	Annet	Prosent	Antall
Personalialia (navn, adresse etc)	97	97	100	97	412
Fødselsnummer	93	96	100	94	398
Utdanning og yrke *	72	97	93	79	332
Familieforhold *	27	40	27	30	127
Helseforhold *	19	36	27	23	99
Sosiale forhold *	7	14	3	9	36
Personlig økonomi	6	8	10	6	27
Fritidsinteresser	10	8	3	9	39
Personlige preferanser	9	11	10	10	41
Etnisk bakgrunn eller religiøs oppfatning *	4	13	23	7	31
Politisk oppfatning	0	0	0	0	1
Medlemskap i fagforeninger *	25	49	50	32	135
Seksuelle forhold	0	1	0	0	1
Om en person er siktet, tiltalt eller dømt for straffbare forhold *	12	24	17	15	64
Annet	1	0	0	1	3
N	305	90	30	424	

* Prosentdifferansen mellom privat og offentlig næringsvirksomhet på den ene siden og offentlig tjenesteyting og forvaltning på den andre, er signifikant på 95 prosents nivå, tosidig test.

TØI-rapport 800/2005

I tabell 2.1 har vi delt opp virksomhetene etter om de driver offentlig forvaltning og tjenesteyting, offentlig og privat næringsvirksomhet eller ”annet” (interesseorganisasjoner, frivillige organisasjoner, annet). Når vi bryter tallene ned på type virksomhet, blir det i enkelte av cellene få enheter. Feilmarginene blir dermed tilsvarende høye. Dette gjelder særlig for gruppa virksomheter som er kategorisert som ”annet”.

Det er gjennomgående flere blant de som driver offentlig tjenesteyting og forvaltning som behandler personopplysninger om egne ansatte, enn blant de som driver offentlig og privat næringsvirksomhet.

13 prosent av virksomhetene innen offentlig tjenesteyting og offentlig forvaltning behandler opplysninger om ansattes etniske bakgrunn eller religiøse oppfatning, og 23 prosent av virksomhetene som er kategorisert som "annet" gjør det. Dette kan skyldes at kategorien "annet" fanger opp interesseorganisasjoner og ideelle organisasjoner. Her vil det antakelig være noen religiøse organisasjoner, men gruppa er liten og feilmarginene tilsvarende høye.

De ulike typene personopplysninger kan deles inn i tre hovedkategorier. Opplysninger om helse, etnisk bakgrunn eller religiøs oppfatning, politisk oppfatning og medlemskap i fagforeninger er etter loven definert som *sensitive* opplysninger. Opplysninger om personalia og fødselsnummer vil vi, i mangel av en bedre benevnelse, kalle *ordinære* personopplysninger. Resten av opplysningene vi har spurt om gir opplysninger om personenes interesser, økonomi, forhold til andre personer og preferanser. Dette vil vi kalle *relasjonelle* opplysninger. Tabell 2.2 viser hvordan de ulike virksomhetene fordeler seg når vi har slått sammen typen personopplysninger i disse tre kategoriene.

Tabell 2.2: Andelen som behandler ordinære, relasjonelle og sensitive opplysninger om egne ansatte etter type virksomhet. Prosent.

Type opplysninger om egne ansatte	Type virksomhet som behandler opplysninger			Alle
	Privat og offentlig næringsvirksomhet	Offentlig tjenesteyting / forvaltning	Annet	
Ordinære opplysninger	97	97	100	97
Relasjonelle opplysninger	36	46	33	38
Sensitive opplysninger *	43	63	73	50
N	304	90	30	424

* Prosentdifferansen mellom privat og offentlig næringsvirksomhet på den ene siden og offentlig tjenesteyting og forvaltning på den andre, er signifikant på 95 prosentens nivå, tosidig test.

TØI-rapport 800/2005

Det er altså 50 prosent av alle virksomhetene som behandler en eller annen form for sensitive opplysninger om egne ansatte, en behandling som etter loven altså krever konsesjon hvis ikke opplysningene er gitt uoppfordret. Behandling av slike opplysninger er mer vanlig i offentlig forvaltning og blant offentlig tjenesteytere enn blant de som driver næringsvirksomhet. Hele 63 prosent av de virksomhetene som driver offentlig forvaltning eller offentlig tjenesteyting, behandler sensitive opplysninger om egne ansatte.

Av de virksomhetene som behandler sensitive opplysninger, oppgir 32 prosent at de behandler én type sensitiv opplysning, 10 prosent at de behandler to, 5 prosent behandler tre og 3 prosent behandler fire typer sensitive opplysninger om egne ansatte. Kun én virksomhet oppgir at den behandler alle fem typene av opplysninger som etter loven er definert som sensitive.

2.3 Behandling av personopplysninger om kunder, klienter, brukere eller andre eksterne personer

77 prosent av virksomhetene oppgir at de behandler personopplysninger om kunder, klienter, brukere eller andre eksterne personer eller grupper av personer.

Av de disse behandler nesten samtlige personalia og over halvparten behandler fødselsnummer. En god del virksomheter behandler også øvrige personopplysninger. Familieforhold (31 prosent), helseforhold (29 prosent), utdanning og yrke (23 prosent) og sosiale forhold (22 prosent) peker seg ut som de mest vanlige personopplysningene som behandles i tillegg til personalia og fødselsnummer.

Tabell 2.3: Andelen som behandler ulike typer personopplysninger om kunder, klienter, brukere eller andre eksterne etter type virksomhet. Prosent.

Type opplysninger om kunder, klienter, brukere el l	Type virksomhet som behandler opplysninger			Alle	
	Privat og offentlig næringsvirksomhet	Offentlig tjenesteyting/forvaltning	Annet	Prosent	Antall
Personalia (navn, adresse etc) *	89	100	100	93	308
Fødselsnummer *	43	85	77	56	186
Utdanning og yrke *	19	35	31	24	78
Familieforhold *	16	65	58	32	105
Helseforhold *	19	56	31	29	95
Sosiale forhold *	11	57	15	22	74
Personlig økonomi *	11	32	8	16	53
Fritidsinteresser	13	18	12	14	46
Personlige preferanser *	4	16	4	7	23
Etnisk bakgrunn eller religiøs oppfatning *	3	27	27	11	36
Politisk oppfatning *	0	0	0	0	1
Medlemskap i fagforeninger *	0	0	12	1	3
Seksuelle forhold *	0	10	0	3	9
Om en person er siktet, tiltalt eller dømt for straffbare forhold *	2	11	0	4	14
Annet	0	4	0	1	3
	N	225	81	26	332

* Prosentdifferansen mellom privat og offentlig næringsvirksomhet på den ene siden og offentlig tjenesteyting og forvaltning på den andre, er signifikant på 95 prosents nivå, tosidig test.

TØI-rapport 800/2005

Igjen ser vi at det er flere blant de som driver offentlig tjenesteyting eller forvaltning som behandler personopplysninger, enn blant de som driver offentlig eller privat næringsvirksomhet. Dette kan forklares med de oppgavene offentlig forvaltning og tjenesteyting utfører og som betinger behandling av denne typen opplysninger om sine brukere eller klienter. I denne kategorien virksomheter finner vi undervisning, helse og sosialtjenester.

Om lag en av fem innenfor offentlig og privat næringsvirksomhet behandler opplysninger om sine kunders eller klienters helseforhold. Dette kan forklares med at

blant de spurte virksomhetene er 112 innen sektoren finansiell tjenesteyting, forsikring og eiendomsdrift. Vi kan derfor anta at en del av de virksomhetene som behandler helseopplysninger er innen forsikring. 16 prosent behandler opplysninger om kunders familieforhold.

Hvis vi ser bort fra helseforhold, som er definert som en sensitiv opplysning, foregår det i liten grad behandling av andre sensitive personopplysninger innen offentlig eller privat næringsvirksomhet.

Vi ser av tabellen at i gruppa annen virksomhet er det nesten 60 prosent som behandler opplysninger om familieforhold og 30 prosent om helseforhold. Denne gruppa er så liten at feilmarginene kan bli store (se tabell 1.3).

I tabell 2.4 har vi samlet de ulike typene personopplysninger i tre ulike kategorier og undersøkt hvilke typer virksomheter som behandler disse.

Tabell 2.4: Andelen som behandler ordinære, relasjonelle og sensitive opplysninger om kunder, brukere, klienter eller andre eksterne grupper/personer. Prosent.

Type opplysninger om kunder, klienter, brukere eller andre eksterne	Type virksomhet som behandler opplysninger			Alle
	Privat og offentlig næringsvirksomhet	Offentlig tjenesteyting / forvaltning	Annet	
Ordinære opplysninger *	93	100	100	95
Relasjonelle opplysninger *	48	79	67	56
Sensitive opplysninger *	42	66	63	49
N	305	90	30	425

* Prosentdifferansen mellom privat og offentlig næringsvirksomhet på den ene siden og offentlig tjenesteyting og forvaltning på den andre, er signifikant på 95 prosents nivå, tosidig test.

TØI-rapport 800/2005

Nesten halvparten av virksomhetene behandler sensitive personopplysninger om eksterne personer. 66 prosent av de som driver offentlig tjenesteyting eller som er del av den offentlige forvaltningen, behandler slike opplysninger. Av de sensitive opplysningene, er det først og fremst helseopplysninger som behandles, jf tabell 2.3. Dette og sammensetningen av gruppa av næringsvirksomhetene og offentlig forvaltning og tjenesteyting kan være med på å forklare at så mange behandler sensitive opplysninger.

Det kan være vanskelig å forklare at en så stor andel (63 prosent) av andre typer virksomheter (verken privat og offentlig næringsvirksomhet eller offentlig tjenesteyting / forvaltning) behandler sensitive opplysninger om eksterne personer. Dette dreier seg først og fremst om helseforhold og etnisk bakgrunn eller religiøs oppfatning. Denne gruppa kan bestå av religiøse organisasjoner, og det kan et stykke på veg være med på å forklare hvorfor en så stor andel av disse virksomhetene behandler sensitive opplysninger om eksterne personer. 67 prosent av disse virksomhetene behandler også relasjonelle opplysninger om eksterne personer.

Blant alle de spurte virksomhetene er det 25 prosent som behandler én type sensitive opplysninger, 7 prosent behandler to typer og 2 prosent behandler tre typer sensitive opplysninger. Under én prosent behandler fire eller fem typer sensitive opplysninger om eksterne personer.

2.4 Overføring av opplysninger og opplysninger om personer under 16 år

27 prosent av virksomhetene overfører personopplysningene til andre private eller offentlige virksomheter. Av disse overfører 5 prosent opplysningene til andre land. Vi har også spurt om opplysningene da går til land utenfor EU / EØS-området. Antallet bedrifter som overfører opplysninger til andre land er imidlertid så få, at det blir meningsløst å bryte opp utvalget ytterligere.

Tabell 2.5: Overføring av personopplysninger. Prosent.

	Overføring av personopplysninger			Sum	N
	Ja	Nei	Vet ikke		
Til andre private og /eller offentlige eide virksomheter	27	72	2	101	303
Av de som overfører opplysninger:					
Til andre land	5	95	0	100	81

TØI-rapport 800/2005

41 prosent av virksomhetene behandler opplysninger om personer under 16 år. Innen offentlig tjenesteyting og forvaltning er andelen som behandler opplysninger om personer under 16 år større enn i privat og offentlig næringsvirksomhet. Det er likevel så mange som 32 prosent av de private og offentlige næringsvirksomhetene som behandler opplysninger om personer under 16 år.

Tabell 2.6: Behandler opplysninger om personer under 16 år etter type virksomhet. Prosent.

Behandler opplysninger om personer under 16 år	Type virksomhet som behandler opplysninger			Alle
	Privat og offentlig næringsvirksomhet	Offentlig tjenesteyting / forvaltning	Annet	
Ja	32	68	59	41
Nei	67	32	41	58
Vet ikke	1	0	0	1
SUM	100	100	100	100
N	305	90	29	424

Prosentdifferansen mellom privat og offentlig næringsvirksomhet på den ene siden og offentlig tjenesteyting og forvaltning på den andre, er signifikant på 95 prosentens nivå, tosidig test.

TØI-rapport 800/2005

3 Etterleving av personopplysningsloven

3.1 Innledning

Alle som behandler personopplysninger omfattes av personopplysningsloven. Alle bedrifter eller virksomheter som har ansatte, behandler personopplysninger og er dermed omfattet av loven.

I følge personopplysningsloven har virksomhetene en rekke plikter de skal følge når de behandler personopplysninger. I følge loven er det den *behandlingsansvarlige* som skal sikre at visse rutiner og regler følges. Den *behandlingsansvarlige* er den som bestemmer formålet med behandlingen av opplysningene og hvilke hjelpemidler som skal brukes (jf § 2). Virksomhetene må derfor kunne definere hvem som er den *behandlingsansvarlige*.

Den *behandlingsansvarlige* og databehandleren skal gjennom planlagte og systematiske tiltak sørge for tilfredsstillende *informasjonssikkerhet*. For å oppnå tilfredsstillende informasjonssikkerhet, stiller loven krav om at den *behandlingsansvarlige* og databehandleren dokumenterer informasjonssystemet og sikkerhetstiltakene (jf § 13). En viktig del av dette er plikten til å gjennomføre risikovurderinger.

Den *behandlingsansvarlige* skal også etablere og vedlikeholde systematiske tiltak som er nødvendige for å oppfylle kravene i loven, blant annet sikre personopplysningenes kvalitet. Slike tiltak, som i loven benevnes som *internkontroll*, skal dokumenteres (jf § 14).

Når det samles inn opplysninger fra den registrerte selv, skal den *behandlingsansvarlige* av eget tiltak informere om navn og adresse til den *behandlingsansvarlige*, formålet med behandlingen, om opplysningene blir utlevert til andre, om at det er frivillig å gi fra seg opplysninger og annet som gjør den registrerte i stand til å bruke sine rettigheter, for eksempel retten til innsyn i egne opplysninger. Plikten til å informere gjelder ikke dersom det er klart at personen allerede kjenner den aktuelle informasjonen (jf § 19).

Om opplysningene samles inn fra andre enn den registrerte selv, skal den *behandlingsansvarlige* informere den registrerte om hvilke opplysninger som samles inn og gi den samme informasjonen som han er pliktig til når det samles inn opplysninger fra den registrerte selv (jf § 20). Unntak fra dette gjelder dersom innsamlingen er fastsatt i lov, varslingen er umulig eller uforholdsmessig vanskelig eller det er på det rene at den registrerte allerede kjenner til denne informasjonen.

Det gjelder andre generelle unntaksbestemmelser fra *informasjonsplikten* både når opplysningene samles inn fra den registrerte selv eller fra andre (jf § 23). Disse unntaksbestemmelsene vil bare unntaksvis komme til anvendelse.

Vi har også stilt spørsmål om virksomhetene har etablert rutiner og retningslinjer for ansattes bruk av e-post og Internett på arbeidsplassen og for enkeltpersoners innsyn i egne personopplysninger. Dette er tiltak som ikke følger direkte av loven. Datatilsynet forutsetter imidlertid at virksomhetene har retningslinjer for ansattes bruk av e-post og Internett, og rutiner for innsyn vil være viktig for å sikre den enkeltes rettigheter etter personopplysningsloven § 18.

I tillegg har vi stilt spørsmål om virksomhetene har tatt i bruk kameraovervåking og om kameraovervåkingen i tilfelle er meldt til Datatilsynet, slik den etter loven skal.

For å undersøke om virksomhetene etterlever disse pliktene har vi stilt ulike spørsmål og bedt representantene for virksomhetene å si seg enig eller uenige i ulike utsagn. For flere av utsagnene har vi gitt representantene anledning til å si seg enig eller uenig på en skala fra 1 (helt uenig) til 6 (helt enig). Vi har gjort dette i et forsøk på å redusere tilbøyeligheten til å svare det man antar er riktig etter loven. Det er for eksempel kun 6 prosent som sier seg helt uenige i utsagnet om at virksomheten har utarbeidet et internkontrollsystem for sikre at behandlingen er i tråd med kravene i lovgivningen. 33 prosent sier seg helt enige. Vi ville anta at flere hadde sagt seg enige i dette utsagnet om representantene bare fikk anledning til å si seg enig eller uenig. Vi kan likevel ikke utelukke at flere svarer slik de tror det er riktig.

For å forenkle framstillingen har vi i flere tabeller slått sammen to og to svaralternativer, slik at de som svarer 1 (helt uenig) er slått sammen med de som har valgt svaralternativ 2. Tilsvarende er de som er helt enig (alternativ 6) slått sammen med de som svarer alternativ 5. De to midterste svaralternativene (3 og 4) er slått sammen til en kategori som vi i de fleste tilfeller kaller ”verken eller” eller ”nøytral”. Dette betyr at noe informasjon forsvinner. Vi har derfor i teksten etter noen av tabellene kommentert andelen som har valgt en av eller begge de to ekstreme svaralternativene (helt enige eller helt uenige). I et eget vedlegg gjengir vi svarfordelingen for alle kategoriene på alle spørsmål.

Vi har på flere spørsmål også gitt representantene anledning til å svare at tiltaket ikke er aktuelt for deres virksomhet. I og med at samtlige virksomheter behandler personopplysninger, innebærer et slikt svar som oftest at virksomheten bryter personopplysningsloven.

For noen av utsagnene er det en god del som svarer ”vet ikke”. I og med at representantene for virksomhetene er rekruttert på en slik måte at det er en representant for den behandlingsansvarlige, i de fleste tilfellene daglig leder eller for eksempel IT-ansvarlig, som har svart på spørsmålene, er også en høy vet ikke-prosent et tegn på at virksomheten antakelig ikke følger kravene etter loven.

3.2 Informasjonssikkerhet og internkontroll

Det er gjennomgående en stor andel som svarer at de ulike tiltakene ikke er aktuelle for dem. For eksempel sier en av tre at det ikke er aktuelt å ha

systematisk oversikt over hvilke personopplysninger som behandles i virksomheten. 17 prosent mener at internkontrollsystem ikke er aktuelt for dem og 13 prosent sier at det ikke er aktuelt med rutiner for sletting av personopplysninger som ikke lenger er nødvendige for det opprinnelige formålet, jf tabell 3.1. I tillegg er det mange virksomheter som sier at de ikke gjennomfører de tiltakene vi har spurt om.

Alle de tiltakene som er listet opp i spørsmålene må normalt anses som nødvendige for at virksomhetene skal kunne følge personopplysningsloven. Noen av tiltakene følger direkte av loven, andre av forskriften til loven. Dette tyder på at de pliktene man har etter loven er dårlig kjent og at mange virksomheter på sentrale punkter mener de ikke er omfattet av lovens krav.

Om lag halvparten sier at de har etablert et internkontrollsystem som dokumenterer rutiner og tiltak for å sikre at behandlingen av personopplysninger er i tråd med kravene i personopplysningsloven. Men det er langt færre som sier seg enige i at de har gjennomført tiltak som i tilfelle burde vært en del av en slik internkontroll. Dette gjelder for eksempel å ha etablert rutiner for sletting av personopplysninger som ikke lenger er nødvendige for å oppfylle formålet de i sin tid ble innhentet for, som kun 40 prosent sier seg enige i at de har gjort.

Vi har derfor også undersøkt hvor mange av de som sier de *har* internkontroll som også sier seg helt enige i at de har rutiner for sletting av personopplysninger som ikke lenger er nødvendige. 56 prosent av virksomhetene som sier de har internkontroll, sier seg helt enige i at de har rutiner for sletting av opplysninger. Uten rutiner for sletting av slike opplysninger, kan man vanskelig hevde at man har gjennomført en tilfredsstillende internkontroll i samsvar med lov og forskrift. I beste fall er det derfor kun noe over halvparten av de virksomhetene som *sier* de har en slikt internkontroll, som faktisk har det.

Det er under en av tre som sier at de har en systematisk oversikt over hvilke personopplysninger som behandles. Det er strengt tatt ikke mulig å oppfylle personopplysningsloven uten å ha en slik oversikt. I sum gir dette et bilde av en heller dårlig etterleving av personopplysningsloven og forskriften til loven.

Tabell 3.1: Grad av enighet i påstander om sikkerheten ved behandling av personopplysninger. Prosent (N=412).

Påstander	Uenig	Verken eller	Enig	Ikke aktuelt	Vet ikke	Sum
Har utarbeidet internkontrollsystem som dokumenterer rutiner og tiltak for å sikre behandling i tråd med kravene i lovgivningen	12	21	48	17	3	101
Det er klart definert hvem som internt har ansvar og myndighet i forhold til behandling av personopplysninger	6	15	71	7	1	100
Det er <i>ikke</i> behov for egne sikkerhetstiltak i behandlingen av personopplysninger i virksomheten	39	11	37	10	4	101
Fører en systematisk oversikt over hva slags type personopplysninger som behandles	24	17	28	29	3	100
Har gjennomført egne risiko-vurderinger av mulige sikkerhetsbrudd i forhold til virksomhetens behandling av personopplysninger	32	15	21	25	7	100
Har i løpet av det siste året avdekket sikkerhetsbrudd som har fått, eller kunne fått betydning for personvernet	72	4	5	15	4	100
Har etablert rutiner for sletting av personopplysninger som ikke lenger er nødvendige for å oppfylle formålet de i sin tid ble samlet inn for	26	16	41	13	4	100

TØI-rapport 800/2005

I tabell 3.1 er det i kategorien ”enig” inkludert de som har svart ”helt enig” og de som har krysset av for det nærmeste svaralternativet på skalaen fra 1 til 6. Tilsvarende er gjort for de som sier de er uenige. Vi kan anta at de virksomhetene som har gjennomført disse tiltakene på en systematisk og skikkelig måte har svart ”helt enig” på disse spørsmålene (eller ”helt uenig” når spørsmålet har en negativ form).

27 prosent sier seg helt uenige i at det er behov for egne sikkerhetstiltak i behandlingen av personopplysninger i deres virksomhet. De virksomhetene som mener det ikke er behov for egne sikkerhetstiltak, kan omfatte virksomheter som har gode sikkerhetstiltak gjennom de datasystemene de kjøper og vurderer disse som tilstrekkelige. Å ikke ha *egne* sikkerhetstiltak betyr derfor ikke nødvendigvis at sikkerhetstiltakene ikke er tilstrekkelige.

For at virksomhetene skal sies å ha oppfylt de pliktene som følger av personopplysningsloven, skulle de ha sagt seg helt enige i flere av påstandene som er listet opp i tabell 3.1. Vi har derfor undersøkt hvor mange av virksomhetene som sier seg helt enige i at de har gjennomført tiltak som er nødvendige for at kravene til internkontroll og informasjonssikkerhet skal følges. Dette gjelder:

- Etablering av internkontrollsystem.
- Definerings av den behandlingsansvarlige.
- Oversikt over hva slags type personopplysninger som behandles.
- Gjennomført risikovurdering.
- Rutiner for sletting av opplysninger som ikke lengre er nødvendige i forhold til formålet.

I tabell 3.2 har vi sett nærmere de som sier seg helt enige i at de har gjennomført disse tiltakene og hvordan dette fordeler seg på type virksomhet.

Tabell 3.2: Andelen som sier seg helt enig i at de har gjennomført ulike tiltak for sikring av personopplysninger, fordelt på type virksomhet. Prosent og antall.

Påstander	Type virksomhet			Alle	
	Privat /offentlig næringsvirksomhet	Offentlig tjenesteyting/ forvaltning	Andre	Prosent	Antall
Har utarbeidet internkontrollsystem som dokumenterer rutiner og tiltak for å sikre behandling i tråd med kravene i lovgivningen	29	42	43	33	133
Det er klart definert hvem som internt har ansvar og myndighet i forhold til behandling av personopplysninger	56	61	44	56	233
Fører en systematisk oversikt over hva slags type personopplysninger som behandles *	16	30	14	19	77
Har gjennomført egne risikovurderinger av mulige sikkerhetsbrudd i forhold til virksomhetens behandling av personopplysninger	10	18	0	11	45
Har etablert rutiner for sletting av personopplysninger som ikke lenger er nødvendige for å oppfylle formålet de i sin tid ble samlet inn for	28	28	70	31	128
	N	292	89	29	410

* Prosentdifferansen mellom privat og offentlig næringsvirksomhet på den ene siden og offentlig tjenesteyting og forvaltning på den andre, er signifikant på 95 prosents nivå, tosidig test.

TØI-rapport 800/2005

En av tre sier seg helt enige i at de har utarbeidet et internkontrollsystem som dokumenterer rutiner og tiltak for å sikre at behandlingen av personopplysninger er i tråd med kravene i personopplysningsloven. Også tatt i betraktning måten påstanden er formulert på, er dette lav andel.

Å definere den behandlingsansvarlige ser ut til å være den plikten flest virksomheter følger opp. Det er 56 prosent av virksomhetene som sier seg helt enige i at dette er klart definert.

En av tre svarer ”helt enig” på at de har etablert rutiner for sletting av opplysninger som ikke lenger er nødvendige for formålet de ble samlet inn for. Det er imidlertid bare 19 prosent som er helt enige i at de fører en systematisk oversikt over hvilke personopplysninger som behandles i virksomheten. I tillegg er det altså 29 prosent som sier at dette ikke er aktuelt for dem, jf tabell 3.1. I tillegg vet vi fra bakgrunns materialet (se vedlegg) at 15 prosent sier seg helt uenig i at de har en slik oversikt. 44 prosent av virksomhetene har altså *ikke* systematisk oversikt over hvilke personopplysninger som behandles i virksomheten.

Tabell 3.2 viser at det er en større andel av virksomheter innen offentlig tjenesteyting og forvaltning som sier seg helt enige i at de har gjennomført disse tiltakene enn innen offentlig og privat næringsvirksomhet. Forskjellen mellom de to gruppene av virksomheter er likevel ikke stor. Det er kun for påstanden om at de fører en systematisk oversikt over hvilke opplysninger som behandles i ulike deler av virksomheten, at forskjellen mellom de to typene virksomheter er så stor at vi ikke kan utelukke at forskjellen skyldes tilfeldigheter.

I tabell 3.3 viser vi hvor mange av virksomhetene som sier seg helt enige i at de oppfyller ett, to etc av kravene som er lista opp i tabell 3.2, og hvor mange som ikke svarer dette på noen av kravene.

Tabell 3.3: Andelen bedrifter som sier seg helt enige i at de oppfyller ulike krav i personopplysningsloven, rangert etter antall krav som er oppfylt. Prosent (N=413)

Antall krav som er oppfylt	Andel prosen t
Ingen av kravene	30
1 krav	24
2 krav	22
3 krav	12
4 krav	8
5 krav	4
Sum	100

TØI-rapport 800/2005

En av tre virksomheter har altså ikke oppfylt noen av disse kravene. 24 prosent har oppfylt ett. Over halvparten av virksomhetene har altså kun oppfylt ett eller ingen av kravene etter loven.

Definering av behandlingsansvaret er den plikten som flest bedrifter har oppfylt, se tabell 3.1. Det er derfor grunn til å tro at blant de 24 prosentene som har oppfylt ett krav, befinner det seg en god del som kun har definert behandlingsansvaret. Kun 12 prosent oppfyller fire eller fem av kravene til internkontroll og informasjonssikkerhet og kun 4 prosent oppfyller alle.

Man kan anta at de store virksomhetene har mer ressurser til å sette seg inn i hvilke krav til behandling av personopplysninger de skal oppfylle og også til å etterkomme disse kravene. Tabell 3.4 viser i hvilken grad oppfylting av de ulike kravene til informasjonssikkerhet og internkontroll fordeler seg etter størrelsen på virksomhetene.

Tabell 3.4: Andelen bedrifter som sier seg helt enige i at de oppfyller ulike krav til informasjonssikkerhet og internkontroll, etter antall ansatte og rangert etter antall krav som er oppfylt. Prosent.

Antall krav som er oppfylt	Andelen virksomheter som sier seg helt enige i at de oppfyller ulike krav			Alle	
	4-9 ansatte	10-20 ansatte	Over 20 ansatte		
Ingen av kravene	36	29	29	30	
1 krav	25	22	20	24	
2 krav	21	19	23	22	
3 krav	13	15	7	12	
4 krav	5	11	12	8	
5 krav	0	4	8	4	
SUM	100	100	99	100	
	N	211	103	98	412

TØI-rapport 800/2005

Tabell 3.4 viser at det ikke er noen klar sammenheng mellom størrelsen på virksomhetene (etter antall ansatte) og hvor mange av kravene til informasjonssikkerhet og internkontroll de sier seg helt enige i at de oppfyller. De største og de mellomstore virksomhetene har en noe større tendens til å oppfylle alle de fem kravene vi har spurt om enn de minste virksomhetene. Ellers er forskjellene mellom gruppene av virksomheter så små at vi ikke kan utelukke at de skyldes tilfeldigheter.

3.3 Aktuelle sikkerhetstiltak

Vi har oppgitt fire ulike sikkerhetstiltak og spurt virksomhetene om hvilke av dem som har høyeste prioritet. Virksomhetene fikk anledning til å oppgi inntil to sikkerhetstiltak eller å svare ingen.

Tabell 3.5 Hvilket tiltak som har høyest prioritet i nærmeste framtid. Prosent.

Tiltak	Prosent	
Konfidensialitetsbeskyttelse av sensitiv informasjon ved overføring av opplysninger	21	
Sikker identifikasjon av kommunikasjonspartnere på Internett og avsendere av e-post	18	
Kontroll med hvem som kan få tilgang til interne systemer	46	
Sikker elektronisk signatur av dokumenter	16	
Ingen	33	
	N	380

TØI-rapport 800/2005

Tabell 3.5 viser at nesten halvparten prioriterer kontroll med hvem som skal få tilgang til interne systemer. En av tre svarer imidlertid at ingen av disse sikkerhetstiltakene har prioritet.

Vi oppga også tre ulike sikkerhetsløsninger overfor kunder, brukere og ansatte og ba virksomhetene svare om de bruker løsningene, om de planlegger dem eller om løsningene ikke er aktuelle for dem.

Tabell 3.6: Bruk av ulike sikkerhetsløsninger overfor kunder, brukere og ansatte. Prosent ¹.

Sikkerhetsløsning	Anvendelse av sikkerhetsløsning			Sum	N
	Løsningen brukes	Løsningen planlegges	Ikke aktuelt		
Passord og brukernavn	82	4	14	100	374
Engangspassord: kodekalkulator, passordlister, passord på mobil el	23	2	75	100	308
Elektronisk identifikasjon basert på PKI	5	8	87	100	284

TØI-rapport 800/2005

Tabell 3.6 viser at de ulike løsningene enten er tatt i bruk eller ikke anses som aktuelle. 87 prosent sier at elektronisk identifikasjon basert på PKI (Public Key Infrastructure) ikke er aktuelt og kun 8 prosent planlegger en slik løsning. Dette står i kontrast til tabell 3.5 som viser at 16 prosent oppgir sikker elektronisk signatur av dokumenter som en prioritert sikkerhetsløsning. Dette kan tyde på at noen av virksomhetene som prioriterer sikker elektronisk signatur ikke forbinder PKI med dette og at løsningen er lite kjent blant virksomhetene.

3.4 Informasjonsplikten

Personopplysningsloven krever at man skal informere de som opplysningene gjelder for, om hvem som har behandlingsansvaret, hva opplysningene skal brukes til, om det er frivillig å gi opplysninger osv (jf § 19 og § 20). Vi har spurt virksomhetene om de gir dem som opplysningene gjelder for, den informasjonen som personopplysningsloven krever.

Svarene som virksomhetene gir, tyder på en svært dårlig etterlevelse informasjonsplikten som er nedfelt i personopplysningsloven. Til alle de typene informasjon som vi har spurt om, er svaralternativet ”dette er ikke en aktuell problemstilling” som virksomhetene oftest velger. Unntaket er å gi informasjon om retten til innsyn. Her er det like mange som svarer at det ikke er aktuelt som svarer at de alltid gjør det, jf tabell 3.7.

I personopplysningsloven heter det at varsling ikke er påkrevd dersom det er på det rene at den registrerte allerede kjenner til informasjonen. Når virksomhetene svarer ”ikke aktuelt” kan det skyldes at den aktuelle informasjonen framgår av sammenhengen. Dette er imidlertid en lite sannsynlig forklaring på at mange mener det ikke er aktuelt å informere om hvorvidt personopplysningene blir utlevert til andre.

¹ Antallet som har svart på dette spørsmålet varierer for de ulike løsningene. Det er for eksempel langt færre som har svart på spørsmålet om PKI enn på spørsmålet om passord og brukernavn.

Tabell 3.7: Hva virksomheten gjør den personen som opplysningene gjelder for oppmerksom på når de behandler personopplysninger. Prosent (N=399).

Hva personen det gjelder gjøres oppmerksom på	Ja, alltid	Ja, men det varierer	Nei	Vet ikke	Ikke en aktuell problemstilling	Sum
Navn og adresse til den behandlingsansvarlige	28	15	10	4	43	100
Hva opplysningene skal brukes til, formålet med behandlingen	36	18	6	3	36	99
Om det er frivillig å gi fra seg opplysningene	25	15	19	3	38	100
Konsekvensene hvis opplysningene ikke blir gitt	18	16	10	7	50	101
Om det er mulig å få innsyn og om det er mulig å få opplysningene rettet	35	19	8	4	35	101
Om opplysningene vil bli utlevert til andre eller ikke	30	12	14	3	41	100

TØI-rapport 800/2005

Mellom 28 og 36 prosent gir alltid den informasjonen vi har spurt om. Unntaket er å informere om konsekvensene hvis opplysningene ikke gis, noe kun 18 prosent alltid informerer om. Det er også kun 25 prosent som alltid informerer om det er frivillig å gi fra seg opplysningene eller. Dette er bemerkelsesverdig i og med at samtykke – definert som frivillig, uttrykkelig og informert erklæring fra den registrerte om at han eller hun godtar behandlingen av opplysninger om seg selv – er et meget sentralt vilkår for at behandlingen av personopplysninger i det hele tatt kan finne sted.

Noen av disse spørsmålene ble også stilt virksomheter i EU i 2003 (European Commission 2003)². Av disse virksomhetene svarer 37 prosent at de oppgir identiteten til den behandlingsansvarlige, 21 prosent sier at det kommer an på og 37 prosent sier at de ikke gjør det. På spørsmål om de oppgir formålet med behandlingen av personopplysninger, svarer 46 prosent ”ja”, 21 prosent sier det kommer an på og 37 prosent svarer at de ikke oppgir formålet. På begge disse spørsmålene ser det altså ut til at norske virksomheter er noe dårligere til å følge regler og lovverk enn det virksomhetene i EU er.

Vi har så undersøkt om det er en forskjell mellom type virksomheter i hvorvidt de overholder informasjonsplikten eller ikke. Tabell 3.8 viser at offentlig forvaltning og tjenesteyting generelt er flinkere til å overholde informasjonsplikten enn de andre typene virksomheter. 60 prosent av virksomhetene innen offentlig for-

² European Commission 2003: Data Protection in the European Union. Flash Eurobarometer 147 – Taylor Nelson Sofres. Coordination – EOS Gallup Europe.

valtning og tjenesteyting gir informasjon om hva opplysningene skal brukes til. Likevel er det kun 28 prosent av virksomhetene innen offentlig forvaltning og tjenesteyting som informerer om det er frivillig å gi opplysningene eller ikke. På dette er det også så liten forskjell mellom offentlig tjenesteyting og forvaltning på den ene siden og næringsvirksomhetene på den andre, at vi ikke kan utelukke at den skyldes tilfeldigheter.

Tabell 3.8: Andelen som sier de alltid gjør den personen som opplysningene gjelder for oppmerksom på ulike forhold, fordelt på type virksomhet. Prosent.

Hva personen det gjelder for gjøres oppmerksom på	Type virksomhet			Alle
	Privat/ offentlig nærings- virksomhet	Offentlig tjenesteyting/ forvaltning	Andre	
Navn og adresse til den behandlingsansvarlige *	24	40	37	28
Hva opplysningene skal brukes til, formålet med behandlingen *	28	60	41	36
Om det er frivillig å gi fra seg opplysningene	25	28	23	25
Konsekvensene hvis opplysningene ikke blir gitt *	15	29	20	18
Om det er mulig å få innsyn og om det er mulig å få opplysningene rettet *	28	56	33	35
Om personopplysningene vil bli utlevert til andre eller ikke *	23	54	20	29
N	280	89	30	399

* Prosentdifferansen mellom privat og offentlig næringsvirksomhet på den ene siden og offentlig tjenesteyting og forvaltning på den andre, er signifikant på 95 prosents nivå, tosidig test.

TØI-rapport 800/2005

Informasjonsplikten kan være desto viktigere om virksomhetene behandler opplysninger om andre enn egne ansatte, for eksempel kunder, klienter, brukere eller andre eksterne. Vi har derfor også undersøkt i hvilken grad de virksomhetene som behandler opplysninger om eksterne personer overholder informasjonsplikten.

Når vi har utelukket de virksomhetene som kun behandler opplysninger om egne ansatte, synker andelen som sier at informasjonsplikten ikke er aktuell for dem. Likevel er det jevnt over en av tre som sier de ulike informasjonstiltakene ikke er en aktuell problemstilling, jf tabell 3.9. Andelen som sier at de alltid overholder de ulike sidene ved informasjonsplikten er ikke særlig annerledes når vi har utelukket de virksomhetene som kun behandler opplysninger om egne ansatte. Det er altså ikke slik at virksomheter som behandler opplysninger om eksterne personer oppfyller informasjonsplikten bedre enn virksomheter generelt.

Tabell 3.9: Hva virksomheter som behandler opplysninger om kunder, klienter, brukere eller andre eksterne grupper/personer gjør den som opplysningene gjelder for oppmerksom på. Prosent (N=309).

Hva personen det gjelder gjøres oppmerksom på	Virksomheter som behandler opplysninger om kunder, klienter, brukere eller andre					Sum
	Ja, alltid	Ja, men det varierer	Nei	Vet ikke	Ikke en aktuell problemstilling	
Navn og adresse til den behandlingsansvarlige	28	18	11	4	39	100
Hva opplysningene skal brukes til, formålet med behandlingen	38	21	7	3	31	100
Om det er frivillig å gi fra seg opplysningene	27	16	20	4	33	100
Konsekvensene hvis opplysningene ikke blir gitt	18	19	11	7	45	100
Om det er mulig å få innsyn i hvilke opplysninger dere behandler og om det er mulig å få opplysningene rettet	37	23	8	4	29	101
Om personopplysningene vil bli utlevert til andre eller ikke	33	14	13	4	36	100

TØI-rapport 800/2005

Tabell 3.10 viser hvor stor andel av virksomhetene som sier at de alltid oppfyller ett, to etc av kravene som skal til for å overholde informasjonsplikten og hvor stor andel som ikke svarer ”alltid” på noen av de kravene som er gjengitt i tabellen over. Også her ser vi kun på de virksomhetene som behandler opplysninger om eksterne personer.

Tabell 3.10 Andelen virksomheter som behandler opplysninger om kunder, klienter, brukere eller andre eksterne grupper/personer og som alltid oppfyller ulike sider ved informasjonsplikten. Prosent (N=308).

Antall krav som alltid oppfylles	Prosent
Ingen	33
1	21
2	14
3	11
4	10
5	4
6	6
SUM	100

TØI-rapport 800/2005

En av tre av de virksomhetene som behandler opplysninger om andre enn egne ansatte, svarer ikke ”ja, alltid” på noen av kravene som skal til for å overholde informasjonsplikten. Kun 6 prosent av virksomhetene overholder alltid alle kravene. 35 prosent overholder ett eller to av kravene. Fra tabell 3.9 vet vi at de to vanligste kravene som alltid følges er å informere om hva opplysningene skal brukes til og om det er mulig å få innsyn i hvilke opplysninger om en selv som behandles.

I tabell 3.11 har vi sett nærmere på om det er forskjell mellom virksomheter av ulik størrelse på hvor mange av kravene som alltid etterleves.

Tabell 3.11: Andelen virksomheter som behandler opplysninger om andre enn egne ansatte som sier at de alltid etterlever ulike krav som skal til for å oppfylle informasjonsplikten, etter antall ansatte og rangert etter antall krav som er oppfylt. Prosent.

Antall krav som er oppfylt	Andelen virksomheter som sier de alltid oppfyller ulike krav			Alle
	4-9 ansatte	10-20 ansatte	Over 20 ansatte	
Ingen av kravene	41	30	18	33
1 krav	24	14	18	21
2 krav	14	14	14	14
3 krav a)	6	21	15	11
4 krav	8	9	15	10
5 krav	2	5	10	4
6 krav	5	8	8	6
SUM	100	100	100	100
N	170	66	71	308

a) Forskjellen mellom 4-9 ansatte og 10-20 ansatte er signifikant på minst 95 prosent nivå, tosidig test.

TØI-rapport 800/2005

Tabell 3.11 viser at det ikke er noen klar sammenheng mellom virksomhetenes størrelse (etter antall ansatte) og hvor mange av de ulike elementene i informasjonsplikten de etterlever. Den eneste prosentdifferansen i tabellen over der vi med 95 prosents sikkerhet kan utelukke statistiske tilfeldigheter, er mellom små og mellomstore virksomheter når det gjelder å etterleve tre av kravene til informasjonsplikt.

3.5 Retningslinjer for ansattes bruk av Internett og e-post og andre tiltak for å fremme personvernet

I følge Datatilsynet skal det foreligge regler eller instruksjoner for bruk av datasystemet på arbeidsplassen. Disse skal si noe om i hvilken grad det er lov å bruke systemet til private formål. I tillegg må reglene eller retningslinjene si noe om i hvilke situasjoner de ansatte må forvente at arbeidsgiveren kan kikke i e-postkassen eller på filer som ligger på den enkeltes område på datamaskinen. Denne informasjonen skal inngå i virksomhetens internkontrollsystem (Datatilsynet 2004³).

Datatilsynet forutsetter også at virksomheten har retningslinjer for bruk av datasystemet til å søke på Internett. I følge Datatilsynet skal virksomhetens sikkerhetsmål, strategi og risikovurdering angi hva som er akseptabel bruk av datasystemet.

³ Datatilsynet: "E-post og filer". [Online] Lokalisert 21.10.05.
<http://www.datatilsynet.no/templates/article>

De ansatte må kjenne til disse retningslinjene og konsekvensene av å bryte dem (Datatilsynet 2004)⁴.

30 prosent av virksomhetene har utarbeidet skriftlige retningslinjer for de ansattes bruk av e-post og Internett over virksomhetens datasystemer. I offentlig forvaltning og i virksomhetene som driver offentlig tjenesteyting er det en større andel som har slike retningslinjer (53 prosent). I tabell 3.8 har vi også tatt med de som svarer vet ikke. I og med at slike retningslinjer skal være kjent blant de ansatte, innebærer et ”vet ikke” at Datatilsynets retningslinjer om å utarbeide slike retningslinjer og gjøre dem kjent blant de ansatte, ikke er overholdt.

Tabell 3.12: Virksomheter som har utarbeidet skriftlige retningslinjer for ansattes bruk av e-post og Internett over virksomhetens datasystemer, totalt og etter type virksomhet. Prosent.

Har utarbeidet skriftlige retningslinjer	Type virksomhet			Alle
	Privat og offentlig næringsvirksomhet	Offentlig tjenesteyting / forvaltning	Annet	
Ja	24	53	14	30
Nei	67	46	86	64
Vet ikke	9	1	0	7
SUM	100	100	100	101
	N	304	90	29

Prosentdifferansen mellom privat og offentlig næringsvirksomhet på den ene siden og offentlig tjenesteyting og forvaltning på den andre, er signifikant på 95 prosents nivå, tosidig test.

TØI-rapport 800/2005

Vi har også spurt representantene for virksomhetene om de har etablert skriftlige rutiner for hvordan henvendelser om innsyn skal behandles. Kun 19 prosent svarer ”ja” på dette spørsmålet. 10 prosent presenterer en personvern-policy på Internett eller andre steder som forteller hvordan de behandler personopplysninger og hvilke rettigheter enkeltpersoner har i forhold til opplysninger om dem selv.

Tabell 3.13: Virksomheter som har etablert rutiner for utlevering av personopplysninger og som har personvern-policy. Prosent (N=396).

	Ja	Nei	Vet ikke	Sum
Skriftlige rutiner for hvordan henvendelser om innsyn skal behandles	19	72	10	101
”Personvern-policy” på Internett eller andre steder	10	83	7	100

TØI-rapport 800/2005

Blant de som driver offentlig tjenesteyting eller forvaltning er det 29 prosent som sier de har skriftlige rutiner for hvordan henvendelser om innsyn skal behandles og 21 prosent som sier de presenterer en ”personvern-policy” på Internett eller andre steder. For de virksomhetene som driver offentlig eller privat næringsvirksomhet er tallene henholdsvis 16 og 7 prosent.

⁴ Samme som over.

En av fire virksomheter sier at de i løpet av de siste 12 månedene har fått henvendelser fra enkeltpersoner om innsyn i egne personopplysninger. Langt de fleste av disse har fått henvendelser fra færre en fem personer.

Tabell 3.14: Andel virksomheter hvor enkeltpersoner i løpet av de siste 12 månedene har henvendt seg med spørsmål om å få innsyn i egne personopplysninger, rangert etter antall henvendelser. Prosent (N= 396).

Enkeltpersoner som har bedt om innsyn	Prosent
Ingen	73
Færre enn 5	16
Mellom 5 og 10	4
Mellom 10 og 100	5
Mer enn 100	0
Vet ikke	2
Sum	100

TØI-rapport 800/2005

3.6 Bruk av kameraovervåking i virksomhetene

19 prosent av virksomhetene har kameraovervåking. De mest vanlige stedene for kameraovervåking er inngangspartier, garasjer eller lignende og lokaler som er åpne for besøkende. 6 prosent har kamera der de ansatte utfører arbeidet sitt og 6 prosent i fellesarealer, jf tabell 3.15⁵.

Tabell 3.15: Andel som har tatt i bruk kameraovervåking på angitte steder, totalt og etter virksomhet. Prosent.

	Har tatt i bruk kameraovervåking			
	Ja	Nei	Sum	N
Overvåking ett eller annet sted	19	81	100	424
Steder for overvåking				
Inngangsparti, garasje el l	14	86	100	422
Lokaler åpne for kunder, brukere eller andre besøkende	12	87	99	421
Der de ansatte er mens de utfører sitt arbeide	6	94	100	422
Fellesarealer	6	94	100	416
Andre steder	2	98	100	417

TØI-rapport 800/2005

⁵ I tabellen har vi tatt ut de som svarer ”vet ikke”, som er mellom 0,4 og 1,6 prosent. Derfor varierer også antallet virksomheter (N) for de ulike stedene.

8 prosent bruker kamera på ett av de stedene vi har spurt om. 5 prosent bruker det på to steder, 4 prosent på tre, 2 prosent på fire av disse stedene og 1 prosent på alle de fem stedene vi har spurt om.

I følge personopplysningsloven skal all kameraovervåking meldes til Datatilsynet. Vi har spurt de som svarer at de har kameraovervåking, om overvåkingen er meldt til Datatilsynet.

Tabell 3.16: Andel av de som har tatt i bruk kameraovervåking, som har meldt kameraovervåkingen til Datatilsynet. Prosent.

Kameraovervåkingen er meldt til Datatilsynet	Type virksomhet		Alle
	Privat og offentlig næringsvirksomhet	Offentlig tjenesteyting / forvaltning	
Ja	32	75	38
Nei	25	0	20
Vet ikke	43	25	43
SUM	100	100	101
	N	65	12
			80 ⁶

TØI-rapport 800/2005

Av de 80 virksomhetene som har tatt i bruk kameraovervåking, er det kun 38 prosent som svarer at dette er meldt til Datatilsynet. 20 prosent svarer at de ikke har gjort det og 43 prosent ikke vet om det er gitt melding. Kun tre av virksomhetene som kategorisert som "annet" sier at de bruker kameraovervåking.

75 prosent av de som driver offentlig tjenesteyting og forvaltning og som har tatt i bruk kameraovervåking, sier at de har meldt overvåkingen til Datatilsynet. Det er ingen av disse som sier de *ikke* har inngitt melding.

Blant de som driver næringsvirksomhet er det så mange som 25 prosent som sier de ikke har meldt kameraovervåkingen til Datatilsynet. Blant disse er det i tillegg så mange som 43 prosent som sier at de ikke vet om overvåkingen er meldt. Det er også et høyt tall, tatt i betraktning at de som har svart for virksomhetene burde ha slik informasjon. Vi vil tro at dette betyr at det ikke er særlig god kjennskap til meldeplikten eller at dette er en plikt private og offentlige næringsvirksomheter i liten grad legger vekt på å etterleve.

⁶ Det er totalt 80 som har tatt i bruk kameraovervåking og de totale prosentene er regnet ut fra disse 80. De tre virksomhetene som er kategorisert som "annet" er tatt ut av den delen av tabellen som bryter opp tallene på type virksomhet.

4 Kunnskap og holdninger

4.1 Innledning

Vi har stilt representantene for virksomhetene spørsmål om hvor godt de kjenner til personopplysningsloven og til Datatilsynets og Personvernemndas rolle og ansvar. Alle de virksomhetene som er med i undersøkelsen omfattes av personopplysningsloven. Datatilsynet skal håndheve lov om personopplysninger og Personvernemnda er en uavhengig klageinstans for Datatilsynets vedtak.

De virksomhetene som sier at de kjenner til personopplysningsloven, er også stilt en del spørsmål om hva de mener om loven, om den for eksempel er lett å forstå og lett å etterleve.

I tillegg har vi bedt alle representantene for virksomhetene om å si seg mer eller mindre enige i en rekke påstander om personvernlovgivningen, om etterlevelse av lovgivningen og om Datatilsynet. Vi har også bedt dem ta stilling til andre påstander der vi setter personvernet opp mot noen øvrige hensyn og interesser, blant annet om kameraovervåking på arbeidsplassen og om arbeidsgivers innsyn i e-post og Internettbruk.

Representantene har fått anledning til å svare langs en skala fra 1 til 6 og vi har i tabellene slått sammen to og to kategorier. For eksempel har respondentene fått velge på en skala fra svært liten kjennskap (1) til svært god kjennskap (6) til personopplysningsloven. I tabellene under har vi slått sammen to og to kategorier og kalt de to midterste verdiene på skalaen (3 og 4) ”nøytral” eller ”verken eller”.

4.2 Kjennskap og holdning til Datatilsynet og Personvernemnda

Tabell 4.1: Kjennskap til Datatilsynet, Personvernemnda og personopplysningsloven. Prosent (N=394).

	Liten kjennskap	Verken eller	God kjennskap	Vet ikke	Sum
Datatilsynets rolle og ansvar	29	55	16	1	101
Personvernemnda og nemndas oppgaver	62	32	4	2	100

TØI-rapport 800/2005

Tabell 4.1 viser at til Personvernemndas rolle og ansvar er lite kjent blant virksomhetene. Av de 62 prosentene som sier at de har liten kjennskap til nemnda, sier langt de fleste at de har *svært* liten kjennskap til den. Datatilsynet er bedre kjent blant virksomhetene. Det er likevel 29 prosent som sier at de har liten

kjennskap til Datatilsynets rolle og ansvar og kun 16 prosent som sier de har god kjennskap til Datatilsynet.

I tabell 4.1 har vi altså slått sammen kategoriene. Underlagstallene (se vedlegg) viser at det bare er 3 prosent som sier at de har *svært* god kjennskap til Datatilsynet, mens 10 prosent sier at de ikke kjenner til Datatilsynets rolle og ansvar i det hele tatt.

Vi har også spurt om det er behov for en klageinstans for Datatilsynets vedtak – altså den rollen som Personvernemnda har.

De fleste svarer ”vet ikke” på dette spørsmålet og svært mange velger en svarkategori på midten – altså verken stort eller lite behov. Dette spørsmålet har altså virksomhetene i liten grad en mening om. Av de som har en mening, er det flere som sier at det er lite behov for en egen klageinstans for Datatilsynets vedtak enn som sier det er et stort behov, jf tabell 4.2.

Tabell 4.2: Behov for klageinstans for Datatilsynets vedtak. Prosent (N=394).

	Lite behov	Verken eller	Stort behov	Vet ikke	Sum
Klageinstans for Datatilsynets vedtak	18	31	15	37	101

TØI-rapport 800/2005

Det er en relativt stor oppslutning blant virksomhetene om at vi trenger et sterkt Datatilsyn. Kun 6 prosent sier seg uenige og nesten 60 prosent av virksomhetsrepresentantene sier seg enige i dette. Til utsagnet om at Datatilsynet i større grad bør ta hensyn til at også andre interesser enn personvernet skal ivaretas, er det flere som svarer ”vet ikke” og respondentene fordeler seg mer jevnt over de øvrige svarkategoriene. De fleste svarer nøytralt. Det likevel flere som er enige i dette utsagnet enn som er uenige.

Tabell 4.3: Holdning til Datatilsynet. Prosent (N=382)

Påstander	Verken eller			Vet ikke	Sum
	Uenig		Enig		
Vi trenger et sterkt Datatilsyn	6	31	59	5	101
Datatilsynet burde i større grad ta hensyn til at også andre interesser enn personvern skal ivaretas	21	35	28	16	100

TØI-rapport 800/2005

Disse spørsmålene ble også stilt til et representativt utvalg av befolkningen⁷. Blant dem sa hele 73 prosent seg helt enige i påstanden om at vi trenger et sterkt Datatilsyn og 17 prosent sier seg delvis enige. 10 prosent av befolkningen er enten helt eller delvis uenige. Oppslutningen om et sterkt Datatilsyn er altså stor både blant virksomhetene og i befolkningen.

⁷ Ravlum, Inger-Anne (2005): *Setter vår lit til storebror ...og alle småbrødre med? Befolkningens holdning til og kunnskap om personvern*. TØI rapport 489/2005. Oslo: Transportøkonomisk institutt.

38 prosent av befolkningen sier seg helt enige i at Datatilsynet i større grad burde ta hensyn også til andre interesser, 34 prosent er delvis enige, til sammen 72 prosent. Med en tilsvarende todeling, og der vi utelukker de som svarer ”vet ikke”, er det 55 prosent av virksomhetene som sier seg enige i et slikt utsagn. Det er altså en større andel av befolkningen enn blant virksomhetene som mener at Datatilsynet i større grad bør ta hensyn til at også andre interesser enn personvern skal ivaretas. Dette er overraskende, i og med at man kunne forvente at virksomhetene i større grad en befolkningen generelt vil mene at personvernet burde veies opp mot andre interesser.

4.3 Kjennskap og holdning til personopplysningsloven

Tabell 4.4: Kjennskap til personopplysningsloven. Prosent (N=394)

	Liten kjennskap	Verken eller	God kjennskap	Vet ikke	Sum
Personopplysningsloven	31	51	16	2	100

TØI-rapport 800/2005

31 prosent sier at de har liten kjennskap til personopplysningsloven. I tabell 4.4 har vi slått sammen to og to verdier. Hvis vi ser på de ekstreme svaralternativene, altså de som har svart ”svært god kjennskap” eller at de ikke har kjennskap i det hele tatt, sier kun 3 prosent at de kjenner svært godt til personopplysningsloven, mens 12 prosent sier at de ikke kjenner den i det hele tatt.

Vi har spurt om representantene for virksomhetene mener personopplysningsloven er lett å forstå og om den er lett å etterleve eller ikke. De som svarte at de ikke kjente til loven i det hele tatt, ble ikke stilt dette spørsmålet. Tabell 4.5 viser at hele 28 prosent ikke kan svare på om loven er lett å forstå og 21 prosent vet ikke om den er lett å etterleve. Også blant de som sier de har kjennskap til loven, er det altså nesten en av tre som ikke vet om loven er lett å forstå, og en av fem vet ikke om loven er lett å etterleve. Dette avdekker antakelig en svært liten faktisk kjennskap til personopplysningsloven blant representantene for virksomhetene og understøtter funnene i kapittel 3. Det er også svært mange som oppgir et svaralternativ som ligger mellom vanskelig og lett. Dette gjelder særlig på spørsmål om loven er lett å forstå. Kun en av fem har en klar oppfatning av dette spørsmålet, mens to av fem har en klar oppfatning av om loven er lett å etterleve eller ikke.

Tabell 4.5: Vurdering av hvor lett personopplysningsloven er å forstå og hvor lett den er å etterleve. Prosent (N=337)

	Vanskelig	Verken eller	Lett	Vet ikke	Sum
Hvor lett er loven å forstå	5	52	15	28	100
Hvor lett er loven å etterleve	4	37	39	21	101

TØI-rapport 800/2005

Blant de som kjenner loven og som har gjort seg opp en mening om den, er det klart flere som mener den er både lett å forstå og lett å etterleve enn at den er vanskelig. Det er få som mener at loven ikke er lett å etterleve og at den er vanskelig å forstå.

De samme personene ble også bedt om å ta stilling til andre påstander om personopplysningsloven. Tabell 4.6 viser en høy oppslutning om personopplysningsloven. 70 prosent sier seg enige i at loven er nødvendig for å oppnå god beskyttelse av personvernet og 63 prosent sier at de ikke er enige i at loven kun er nødvendig for noen spesielle sektorer og aktiviteter.

Igjen ser vi at vet ikke-prosenten blir svært høy når vi ber representantene for virksomhetene om å vurdere innholdet i loven. 32 prosent svarer ”vet ikke” til utsagnet om at loven er for lite streng. Det er kun 3 prosent som sier seg enige i et slikt utsagn. Virksomhetene ser altså ikke særlig behov for en strengere lov enn den vi har i dag.

Tabell 4.6: Holdning til påstander om personopplysningsloven. Prosent (N=337).

Påstander	Uenig	Verken eller	Enig	Vet ikke	Sum
Er nødvendig for å oppnå en god beskyttelse av personvernet	7	19	70	4	100
Er for lite streng	31	34	3	32	100
Er ikke nødvendig, med unntak for noen spesielle sektorer og aktiviteter	63	19	6	12	100

TØI-rapport 800/2005

Spørsmålet om personopplysningsloven kun er nødvendig for noen spesielle sektorer og aktiviteter, ble også stilt virksomheter i EU i 2003 (European Commission 2003)⁸. Blant EU-virksomhetene sa 34 prosent sa seg enige i dette. Hvis vi foretar en tilsvarende todeling (enig eller ikke enig og utelukker ”vet ikke”) blant de norske virksomhetene er det kun 15 prosent av de som sier de har en viss kjennskap til personopplysningsloven, som sier seg enige i at personopplysningsloven kun er nødvendig for visse sektorer og aktiviteter. Loven har altså en langt større oppslutning blant de norske virksomhetene enn blant de virksomhetene som var omfattet av EU-undersøkelsen.

Også i tabell 4.6 har vi slått sammen to og to svaralternativer. Hvis vi ser på de ”ekstreme” svaralternativene, er det kun 1 prosent som sier seg helt enige i at personopplysningsloven er for lite streng, mens 12 prosent sier seg helt uenige i en slik påstand.

Hele utvalget, og ikke bare de som sier de kjenner personopplysningsloven, ble bedt om å ta stilling til påstander om personvernlovgivningen mer generelt. Som med flere holdningsspørsmål i denne undersøkelsen, er det en tendens til at mange enten svarer vet ”ikke” eller velger en nøytral svarkategori. Dette er altså

⁸ European Commission 2003: Data Protection in the European Union. Flash Eurobarometer 147 – Taylor Nelson Sofres. Coordination – EOS Gallup Europe.

spørsmål som mange av respondentene ikke har gjort seg opp noen klar mening om. Dette gjelder særlig spørsmålet om å sammenligne norsk lovgivning med andre lands personvernlovgivning. Kun en av fire vil svare på dette spørsmålet, og en stor andel av de som svarer, velger en nøytral svarkategori.

Tabell 4.7: Grad av enighet i påstander om personvernlovgivningen. Prosent (N=382).

Påstander	Uenig	Verken eller	Enig	Vet ikke	Sum
Dagens lover og regler som beskytter personvernet er for strenge	40	30	8	21	99
Å tilpasse seg krav i personvernlovgivningen er for ressurs- og tidkrevende for virksomhetene	32	35	15	18	100
Vår personvernlovgivning er mindre streng enn i de fleste andre vesteuropeiske land	12	11	2	75	100

TØI-rapport 800/2005

Av de som har tatt stilling, er det fem ganger flere som sier seg uenig enn enig i at lover og regler er for strenge. Det er mer enn to ganger så mange som er uenige enn enige i at det er for ressurs- og tidkrevende å tilpasse seg personvernlovgivningen. Også på disse spørsmålene er det altså en overveiende positiv holdning til personvernlovgivningen blant de som har tatt stilling.

Vi har tidligere også spurt et utvalg av befolkningen om de er enige i at dagens lover og regler som beskytter personvernet, er for strenge (Ravlum 2005)⁹. Blant befolkningen var det 7 prosent som sa seg helt enige i et slikt spørsmål og 17 prosent som sa seg delvis enige, altså til sammen 24 prosent. Med en tilsvarende todeling av virksomhetene der vi utelukker de som svarer ”vet ikke”, er det 22 prosent som er enige i at lover og regler er for strenge. Det er altså et godt sammenfall i holdningen til dette spørsmålet hos befolkningen og hos representantene for virksomhetene.

I EU-undersøkelsen sa 37 prosent seg enige i personvernlovgivningen var for streng på enkelte områder. Det er altså en langt høyere oppslutning om personvernlovgivningen blant de norske virksomhetene enn blant de europeiske, jf også at det samme gjelder for spørsmålet om personopplysningsloven kun er nødvendig for noen spesielle sektorer og aktiviteter.

Alt i alt gir disse svarene et inntrykk av at virksomhetene har et positivt eller ikke-problematisk forhold til personvernlovgivningen. Dette må likevel tolkes i lys av at mange av de samme virksomhetene antakelig har dårlig innsikt i personopplysningsloven og at få av dem faktisk følger kravene som stilles, jf kapittel 3.

⁹ Ravlum, Inger-Anne (2005): *Setter vår lit til storebror ...og alle småbrødre med? Befolkningens holdning til og kunnskap om personvern*. TØI rapport 489/2005. Oslo: Transportøkonomisk institutt.

4.4 Etterleving av personvernlovgivningen

Vi har spurt representantene for virksomhetene om hva de tror om andres etterleving av personvernlovgivningen og om det bør reageres mot dem som ikke følger den.

Tabell 4.8: Grad av enighet i påstander om etterleving av personvernlovgivningen. Prosent (N=382).

Påstander	Uenig	Verken eller	Enig	Vet ikke	Sum
Det bør i større grad reageres med tvangsmulkt eller bøter mot virksomheter som ikke følger kravene i personvernlovgivningen	18	36	23	23	100
Generelt følger de fleste offentlige og private virksomheter i Norge kravene i personvernlovgivningen	3	31	28	38	100
De fleste virksomheter i vår bransje følger kravene i personvernlovgivningen	4	19	46	31	100

TØI-rapport 800/2005

Av de som har klare oppfatninger om disse spørsmålene, er det flere som mener det bør reageres med tvangsmulkt mot brudd på personvernlovgivningen enn som sier seg uenige i dette. Til utsagnet om at generelt følger de fleste virksomheter i Norge personvernlovgivningen, sier nesten samtlige av de som har en klar oppfatning om dette, seg enige. Det er også bare 4 prosent som sier seg uenige i at de fleste virksomhetene i deres bransje følger personvernlovgivningen.

Vi presenterte virksomhetsrepresentantene for følgende utsagn: "Noen virksomheter følger ikke kravene i personvernlovgivningen". Vi ba dem så om å krysse av for den årsaken som best kan forklare ett slikt forhold. De fikk kun anledning til å velge en årsak.

Tabell 4.9: Oppslutning om mulige årsaker til at enkelte virksomheter ikke følger kravene i personvernlovgivningen. Prosent (N=380)

Den viktigste årsaken til at noen ikke følger lovgivningen	Prosent
Mangel på kunnskap om lovgivningen	74
Det er alt for tidkrevende å tilpasse seg lovgivningen	16
Det er for lite kontroll fra Datatilsynets side slik at risikoen for at det blir oppdaget er svært liten	5
Manglende fleksibilitet i lovgivningen	3
Andre	2
Sum	100

TØI-rapport 800/2005

Tabell 4.9 viser at hele 74 prosent peker på manglende kunnskap om lovgivningen som den viktigste forklaringen. Dette støtter opp under en konklusjon om at det ikke er særlig god kunnskap om lovgivningen blant virksomhetene. Vi ser også at det kun er 16 prosent som skylder på at det er for tidkrevende å tilpasse seg lovgivningen og kun 3 prosent mener det skyldes at lovgivningen er for lite fleksibel.

Manglende kontroll får heller ikke særlig tilslutning som forklaring. Dette støtter også opp under konklusjonene over om at virksomhetene ikke har et negativt forhold til personvernlovgivningen.

Også på dette spørsmålet skiller svarene fra de norske virksomhetene seg fra de svarene som EU-virksomhetene ga i 2003¹⁰. I EU-undersøkelsen var det 39 prosent som oppga manglende kunnskap om lovgivningen som viktigste årsak, 28 prosent oppga manglende kontroll og lav risiko for å bli oppdaget, 17 prosent mente at å tilpasse seg lovgivningen var for tidskrevende og 9 prosent oppga manglende fleksibilitet i lovgivningen som den viktigste grunnen til at loven ikke ble fulgt av enkelte. Langt flere norske enn virksomheter fra de daværende EU-landene, mener altså at manglende etterlevelse av loven skyldes mangel på kunnskap.

4.5 Personvern opp mot andre interesser og hensyn

Blant de påstandene vi har bedt representantene for virksomhetene om å ta stilling til, er det tre hvor en stor andel har en klar oppfatning. Dette gjelder spørsmål om arbeidsgivers innsyn i ansattes e-post, om arbeidsgiverne uten varsel skal ha anledning til å se hvilke internettsider de ansatte har søkt på ved hjelp av virksomhetens utstyr, og om arbeidsgiver bør ha anledning til skjult kameraovervåking for å avdekke lovbrudd.

Tabell 4.10: Grad av enighet i påstander om arbeidsgivers innsynsrett, kameraovervåking på arbeidsplassen og utveksling av personopplysninger. Prosent (N=382).

Påstander	Uenig	Verken eller	Enig	Vet ikke	Sum
Arbeidsgiveren bør ha ubegrenset rett til å lese all e-post som de ansatte sender og mottar på jobben	65	11	19	5	100
Arbeidsgiverne bør ikke ha anledning til, uten varsel, å se hvilke internettsider de ansatte har søkt på ved hjelp av virksomhetens utstyr	40	20	33	8	101
For å avdekke mulige lovbrudd på arbeidsplassen, bør arbeidsgiveren ha anledning til å sette i gang skjult kameraovervåking	61	11	21	8	101
Det er så viktig å beskytte personvernet at det bør være strenge regler for utveksling av opplysninger om enkeltpersoner, selv om en friere utveksling kan gi bedre produkter og tjenester	10	36	46	8	100

TØI-rapport 800/2005

¹⁰ European Commission 2003: Data Protection in the European Union. Flash Eurobarometer 147 – Taylor Nelson Sofres. Coordination – EOS Gallup Europe.

Tabell 4.10 viser en overveiende negativ holdning til at arbeidsgiver skal ha rett til ubegrenset innsyn i de ansattes e-post eller til skjult kameraovervåking på arbeidsplassen. Nesten to av tre sier seg uenige i en slik praksis. Det er færre som er uenige i at arbeidsgiver skal ha innsyn i hvilke internettsider de ansatte har søkt på, men likevel flere som er uenige (40 prosent) enn enige (33 prosent).

Det er også stor oppslutning blant respondentene om at det er så viktig å beskytte personvernet, at det bør være strenge regler for utveksling av opplysninger om enkeltpersoner, selv om en friere utveksling kan gi bedre produkter og tjenester. Hele 46 prosent svarer at de enige i en slik påstand mens kun 10 prosent sier seg uenige.

Det er altså en overvekt blant virksomhetsrepresentanten som lar hensynene til personvernet veie tyngre enn disse andre hensynene.

I EU-undersøkelsen¹¹ ble det spurt om virksomhetenes holdning til å gi myndighetene innsyn i databaser med personopplysninger i kampen mot terrorisme. Vi har stilt det samme spørsmålet til de norske virksomhetene. Som i EU-undersøkelsen, fikk respondentene presentert følgende påstand: ”Noen mener at kampen mot internasjonal terrorisme gjør at nasjonale og internasjonale myndigheter bør få tilgang til databaser med personopplysninger. Ville du, for egen del, akseptert at det i et slikt tilfelle ble gitt innsyn i de databasene dere har.” Respondentene fikk så anledning til å krysse av for ett svaralternativ. Svaralternativene var satt opp i en rekkefølge slik at de ble mer og mer restriktive.

Tabell 4.11: Aksept for at kampen mot internasjonal terrorisme gjør at myndigheter bør få tilgang til databaser med personopplysninger. Prosent (N=374).

Aksept for innsyn i databaser	Prosent
Ja, i alle tilfeller	13
Ja, men bare hvis det er nødvendig for å kunne spore de som er klart mistenkt for terrorisme	32
Ja, men bare hvis innsynet skjer etter kjennelse fra en dommer eller en tilsvarende uhildet myndighet	36
Nei, hensynet til fundamentale rettigheter og den enkeltes frihet burde være til hinder for innsyn i databasene	12
Vet ikke	7
Sum	100

TØI-rapport 800/2005

Tabell 4.11 viser at langt de fleste inntar et mellomstandpunkt. Det er også omtrent like mange som mener at slikt innsyn ikke kan aksepteres som mener det kan aksepteres i alle tilfeller.

¹¹ European Commission 2003: Data Protection in the European Union. Flash Eurobarometer 147 – Taylor Nelson Sofres. Coordination – EOS Gallup Europe.

I EU-undersøkelsen er det flere (18 prosent) som inntar det mest restriktive standpunktet og sier seg enige i at fundamentale rettigheter er til hinder for en slik utlevering. Det er også færre blant EU-virksomhetene som aksepterer et slik innsyn i alle tilfelle (10 prosent). 43 prosent vil bare gi innsyn etter domstolsbehandling, 27 prosent av EU-virksomhetene mener bør være stilles krav til berettiget mistanke mot personer. Dette gir inntrykk av en mindre restriktiv holdning blant de norske virksomhetene enn det EU-virksomhetene hadde.

4.6 Holdning til kameraovervåking generelt

De som svarte for virksomhetene ble også spurt om sin personlige holdning til kameraovervåking på ulike steder. Oppslutningen om kameraovervåking i bank- og postlokaler har tilslutning fra omtrent samtlige (96 prosent). Også oppslutningen om kameraovervåking inne på bussen eller toget og i drosjer er stor (henholdsvis 75 og 69 prosent). To av tre mener kameraovervåking på egen arbeidsplass er overveiende negativt, jf tabell 4.12.

Tabell 4.12: Personlig mening om kameraovervåking ulike steder. Prosent (N=380).

Sted	Kameraovervåking			Sum
	Overveiende positivt	Overveiende negativt	Vet ikke	
Inne på bussen eller toget	75	20	5	100
I drosjer	69	26	5	100
I bank og postlokaler	96	3	1	100
I barer og restauranter	31	59	10	100
Ved vaskene på offentlige toaletter	36	55	9	100
I butikker	81	16	4	101
På din egen arbeidsplass	29	63	8	100

TØI-rapport 800/2005

Vi har tidligere stilt de samme spørsmålene til et representativt utvalg av befolkningen¹². Den undersøkelsen viser også en stor oppslutning om kameraovervåking. Befolkningen generelt er likevel *mer* positiv til kameraovervåking på alle de stedene som vi spurte om, enn det bedriftsrepresentantene er. For eksempel svarer 33 prosent av befolkningen at kameraovervåking på egen arbeidsplass er overveiende positivt, mens tallet for virksomhetsrepresentantene altså er 29 prosent.

¹² Ravlum, Inger-Anne (2005): *Setter vår lit til storebror ...og alle småbrødre med? Befolkningens holdning til og kunnskap om personvern*. TØI rapport 489/2005. Oslo: Transportøkonomisk institutt.

Vedlegg

<STATUS>STATUS

+
|
+

<SELS> SELS

+--+--+--+--+--+--+--+--+--+
| | | | | | | | | | | | | | | |
+--+--+--+--+--+--+--+--+--+

<RESPID RESPID

+
|
+

<GEO> GEO

+--+--+--+--+--+--+--+--+--+
| | | | | | | | | | | | | | | |
+--+--+--+--+--+--+--+--+--+

<EMAIL> email

+
|
+

<GEO1> GEO1

+--+--+--+--+--+--+--+--+--+
| | | | | | | | | | | | | | | |
+--+--+--+--+--+--+--+--+--+

<FIRMA> fnavn

+
|
+

<KOMNR> KOMNR

+--+--+--+--+--+--+--+--+--+
| | | | | | | | | | | | | | | |
+--+--+--+--+--+--+--+--+--+

<GRUPPE>enavn

+--+--+--+--+--+--+--+--+--+
| | | | | | | | | | | | | | | |
+--+--+--+--+--+--+--+--+--+

<ANSATTEANSATTE

+--+--+--+--+--+--+--+--+--+
| | | | | | | | | | | | | | | |
+--+--+--+--+--+--+--+--+--+

<NACE> NACE

+
|
+

<ANSINT>ANSINT

+
|
+

<DELNA- DELNACE

+--+--+--+--+--+--+--+--+--+
| | | | | | | | | | | | | | | |
+--+--+--+--+--+--+--+--+--+

<TEL> TEL

+
|
+

<Q0> Type virksomhet Kryss av for type virksomhet du representerer:

Privat næringsliv..... 424 290 68.5%

Offentlig eiet næringsvirksomhet/selskap (statlig, kommunal, fylkeskommunal eller interkommunalt eiet)..... 14 3.4%

Offentlig tjenesteytende virksomhet (statlig, kommunal eller fylkeskommunal)..... 82 19.2%

Sentralforvaltning/myndighet (statlig, kommunal eller fylkeskommunal)..... 8 1.9%

Annet (interesseorg., frivillig org., annet)..... 30 7.0%

Type opplysninger	virksomheten	Hva slags personopplysninger	behandles i	type
Type opplysninger som behandles i virksomheten Hva slags type personopplysninger behandles i virksomheten?				

<Q1_1> Opplysninger om egne ansatte

Ja..... 424 408 96.1%

Nei..... 16 3.9%

<Q1_2> Opplysninger om kunder, brukere eller grupper/personer

Ja..... 424 328 77.4%

Nei..... 96 22.6%

<ANSAT- ansatte

+---+
| |
+---+

<ANDRE> andre

+---+
| |
+---+

<G2A> Egne ansatte

Personalia (navn, adresse, tlf o.l.)..... 424 412 97.1%

Fødselsnummer (dvs fødselsdato og personnummer)..... 398 93.9%

Utdanning og yrke..... 332 78.4%

Familieforhold..... 127 29.9%

Helseforhold..... 99 23.4%

Sosiale forhold..... 36 8.4%

Personlig økonomi..... 26 6.2%

Fritidsinteresser..... 39 9.2%

Personlige preferanser..... 40 9.5%

Etnisk bakgrunn eller religiøs oppfatning..... 31 7.2%

Politisk oppfatning..... 1 0.2%

Medlemskap i fagforeninger..... 135 31.8%

Seksuelle forhold..... 1 0.3%

Om en person er siktet, tiltalt eller dømt for en straffbar handling..... 65 15.3%

Annet: Spesifiser..... 3 0.6%

<G2B> Kunder, klienter, brukere eller andre eksterne grupper/personer				Har virksomheten tatt i bruk kameraovervåking på noen av disse stedene?			
Personalia (navn, adresse, tlf o.l.).....	332	308	92.8%				
Fødselsnummer (dvs fødselsdato og personnummer).....	185	55.8%		<Q5_1> Av inngangspartiene, garasje og lignende.			
Utdanning og yrke.....	78	23.4%		Ja.....	423	58	13.7%
Familieforhold.....	104	31.4%		Nei.....		364	85.9%
Helseforhold.....	95	28.5%		Vet ikke.....		2	0.4%
Sosiale forhold.....	74	22.2%					
Personlig økonomi.....	52	15.8%		<Q5_2> Av de delene av lokalene som er åpne for kunder, brukere eller andre besøkende.			
Fritidsinteresser.....	46	13.8%		Ja.....	423	54	12.7%
Personlige preferanser.....	23	7.0%		Nei.....		368	86.8%
Etnisk bakgrunn eller religiøs oppfatning.....	36	10.9%		Vet ikke.....		2	0.4%
Politisk oppfatning.....	1	0.4%					
Medlemskap i fagforeninger.	3	1.0%		<Q5_3> Av områdene der de ansatte er mens de utfører sitt arbeide.			
Seksuelle forhold.....	9	2.8%		Ja.....	423	26	6.3%
Om en person er siktet, tiltalt eller dømt for en straffbar handling.....	14	4.3%		Nei.....		395	93.4%
Annet: Spesifiser.....	3	1.0%		Vet ikke.....		1	0.3%
				<Q5_4> Av fellesarealer.			
				Ja.....	423	24	5.8%
<Q3> Behandler virksomheten personopplysninger om personer under 16 år?				Nei.....		392	92.6%
Ja.....	424	175	41.2%	Vet ikke.....		7	1.6%
Nei.....		245	57.8%				
Vet ikke.....		4	1.0%	<Q5_5> Andre steder.			
				Ja.....	423	9	2.1%
				Nei.....		408	96.5%
				Vet ikke.....		6	1.4%
<Q4> Har virksomheten utarbeidet skriftlige retningslinjer for ansattes bruk av epost og Internett på arbeidsgivers datasystemer?							
Ja.....	424	126	29.8%	<Q6> Er kameraovervåkingen meldt til Datatilsynet?			
Nei.....		270	63.7%	Ja.....	80	30	38.0%
Vet ikke / Ubesvart.....		28	6.6%	Nei.....		16	19.5%
				Vet ikke / Ubesvart.....		34	42.5%

<Q7> Overføring av opplysninger: praksis og holdning til behov for beskyttelse
Overfører virksomheten din personopplysninger til andre private og/eller offentlig eide virksomheter?

Ja..... 303 81 26.6%
Nei..... 217 71.5%
Vet ikke..... 6 2.0%

<Q7A> Skjer denne overføringen av personopplysninger til virksomheter i andre land?

Ja..... 81 4 4.7%
Nei..... 77 95.3%
Vet ikke..... 0 0.0%

<Q7A1> Skjer overføringen til land utenfor EU/EØS-området?

Ja..... 4 3 88.8%
Nei..... 0 11.2%
Vet ikke..... 0 0.0%

Jeg ber deg nå ta stilling til noen påstander som gjelder virksomheten din. Du tar stilling til påstandene på en skala fra 1 - 6, hvor 1 betyr at du er helt uenig i påstanden, mens 6 betyr at du er helt enig. Du kan også krysse av for ikke aktuelt.

<G8_1> Virksomheten har utarbeidet et internkontrollsystem som dokumenterer rutiner og tiltak for å sikre at behandlingen av personopplysninger er i tråd med kravene i personvernlovgivningen.

1 Helt uenig..... 412 26 6.3%
2..... 22 5.3%
3..... 32 7.7%
4..... 53 13.0%
5..... 62 15.1%
6 Helt enig..... 134 32.6%
Ikke aktuelt for vår virksomhet..... 70 16.9%
Vet ikke..... 13 3.2%

<G8_2> Det er klart definert hvem som internt har ansvar og myndighet i forhold til ulike typer behandlinger av personopplysninger.

1 Helt uenig..... 412 15 3.7%
2..... 10 2.5%
3..... 24 5.8%
4..... 36 8.8%
5..... 61 14.9%
6 Helt enig..... 232 56.3%
Ikke aktuelt for vår virksomhet..... 27 6.6%
Vet ikke..... 6 1.4%

<G8_3> Det er ikke behov for egne sikkerhetstiltak i for behandling av personopplysninger i vår virksomhet.

1 Helt uenig..... 412 112 27.2%
2..... 46 11.3%
3..... 33 7.9%
4..... 12 3.0%
5..... 50 12.2%
6 Helt enig..... 102 24.8%
Ikke aktuelt for vår virksomhet..... 39 9.5%
Vet ikke..... 17 4.1%

<G8_4> Vi fører en systematisk oversikt over hva slags type personopplysninger som behandles i ulike deler av virksomheten.

1 Helt uenig..... 412 62 15.0%
2..... 35 8.6%
3..... 38 9.2%
4..... 30 7.3%
5..... 39 9.5%
6 Helt enig..... 77 18.7%
Ikke aktuelt for vår virksomhet..... 118 28.7%
Vet ikke..... 13 3.1%

<hr/>			
<G8_5>	Vi har gjennomført egne risikovurderinger av mulige sikkerhetsbrudd i forhold til virksomhetens behandling av personopplysninger		
1 Helt uenig.....	412	75	18.3%
2.....		55	13.4%
3.....		42	10.2%
4.....		21	5.1%
5.....		43	10.3%
6 Helt enig.....		45	10.9%
Ikke aktuelt for vår virksomhet.....	103	25.1%	
Vet ikke.....	27	6.7%	
<hr/>			
<G8_6>	Vi har i løpet av det siste året avdekket sikkerhetsbrudd som har fått, eller kunne fått betydning for personvernet.		
1 Helt uenig.....	412	267	64.9%
2.....		27	6.6%
3.....		11	2.6%
4.....		5	1.3%
5.....		9	2.3%
6 Helt enig.....		11	2.6%
Ikke aktuelt for vår virksomhet.....	63	15.3%	
Vet ikke.....	18	4.4%	
<hr/>			
<G8_7>	Vi har etablert rutiner som innebærer at vi sletter personopplysninger som ikke lenger er nødvendige for å oppfylle formålet de i sin tid ble samlet inn for.		
1 Helt uenig.....	412	65	15.7%
2.....		41	9.8%
3.....		34	8.2%
4.....		33	8.0%
5.....		40	9.7%
6 Helt enig.....	128	31.1%	
Ikke aktuelt for vår virksomhet.....	55	13.4%	
Vet ikke.....	17	4.1%	
<hr/>			
-----+-----			
Informasjonsplikten Hva gjør dere den opplysningene gjelder oppmerksom på, når dere behandler personopplysninger?			
-----+-----			
<Q9_1>	Navn og adresse til den behandlingsansvarlige (eller dennes representant)?		
Ja, alltid.....	399	113	28.4%
Ja, men det varierer.....		60	15.0%
Nei.....		39	9.8%
Vet ikke.....		14	3.6%
-----+-----			
Dette er ikke en aktuell problemsstilling.....			
172 43.1%			
<hr/>			
<Q9_2>	Hva opplysningene skal brukes til, det vil si formålet med behandlingen av personopplysningene?		
Ja, alltid.....	399	145	36.4%
Ja, men det varierer.....		73	18.2%
Nei.....		26	6.4%
Vet ikke.....		11	2.7%
-----+-----			
Dette er ikke en aktuell problemsstilling.....			
145 36.3%			
<hr/>			
<Q9_3>	Om det er frivillig å gi fra seg opplysningene?		
Ja, alltid.....	399	101	25.2%
Ja, men det varierer.....		59	14.7%
Nei.....		74	18.7%
Vet ikke.....		12	3.1%
-----+-----			
Dette er ikke en aktuell problemsstilling.....			
153 38.2%			
<hr/>			

<Q9_4> Hva som er konsekvensen hvis opplysningene det bes om, ikke blir gitt.

Ja, alltid.....	399	74	18.4%
Ja, men det varierer.....		62	15.6%
Nei.....		39	9.7%
Vet ikke.....		26	6.5%

Dette er ikke en aktuell problemsstilling.....	199	49.8%	

<Q9_5> Om det er mulig å få innsyn i hvilke opplysninger dere behandler og om det er mulig å få opplysningene rettet?

Ja, alltid.....	399	138	34.5%
Ja, men det varierer.....		74	18.5%
Nei.....		33	8.3%
Vet ikke.....		14	3.6%

Dette er ikke en aktuell problemsstilling.....	140	35.0%	

<Q9_6> Om personopplysningene vil bli utlevert til andre eller ikke.

Ja, alltid.....	398	118	29.6%
Ja, men det varierer.....		48	12.1%
Nei.....		55	13.9%
Vet ikke.....		13	3.2%

Dette er ikke en aktuell problemsstilling.....	164	41.2%	

<Q10> Innsyn Kan du anslå hvor mange enkeltpersoner som i løpet av de siste 12 månedene henvendte seg til dere med spørsmål om å få innsyn i egne personopplysninger?

Ingen.....	396	291	73.3%
Færre enn 5.....		62	15.7%
Mellom 5 og 10.....		14	3.6%
Mellom 10 og 100.....		20	5.2%
Mer enn 100.....		0	0.0%
Vet ikke.....		9	2.2%

<Q11> Har virksomheten fastlagt skriftlige rutiner for hvordan dere skal behandle henvendelser om innsyn i opplysninger som gjelder enkeltpersoner?

Ja.....	396	75	18.9%
Nei.....		283	71.6%
Vet ikke.....		38	9.5%

<Q12> Presenterer dere en "personvern-policy" på Internett eller andre steder som forteller hvordan dere behandler personopplysninger og hvilke rettigheter enkeltpersoner har i forhold til opplysninger om dem selv?

Ja.....	396	41	10.3%
Nei.....		329	83.1%
Vet ikke.....		26	6.5%

<Q13> Kunnskap om holdning til Datatilsynet og Personvernemnda Hvor godt vil du si at du kjenner til Datatilsynets rolle og ansvar?

1 - Svært liten kjennskap..	394	38	9.8%
2.....		74	18.8%
3.....		108	27.5%
4.....		107	27.2%
5.....		52	13.2%
6 - Svært god kjennskap....		12	3.2%
Vet ikke.....		2	0.5%

<Q14> Kjenner du til Personvernemnda og nemndas oppgaver?

1 - Svært liten kjennskap..	394	139	35.1%
2.....		107	27.0%
3.....		86	21.9%
4.....		39	9.9%
5.....		12	3.1%
6 - Svært god kjennskap....		3	0.9%
Vet ikke.....		9	2.2%

<Q15> Vil du si at det er behov for en egen klageinstans for Datatilsynets vedtak?

1 - Svært lite behov.....	394	35	9.0%
2.....		34	8.6%
3.....		52	13.3%
4.....		69	17.4%
5.....		54	13.7%
6 - Svært stort behov.....		6	1.5%
Vet ikke.....	144	36.5%	

<Q16> Kjenner du til Lov om behandling av personopplysninger (personopplysningsloven) og de kravene den setter til behandling av personopplysninger?

1 - Ikke i det hele tatt...	394	47	11.8%
2.....		76	19.3%
3.....		104	26.3%
4.....		97	24.6%
5.....		50	12.6%
6 - Svært godt.....		13	3.2%
Vet ikke.....		8	2.1%

<Q16A> Er personopplysningsloven etter din mening lett å forstå? Du svarer langs en skala fra 1 - 6 der 1 er svært vanskelig å forstå og 6 er svært lett å forstå.

1 - Svært vanskelig å forstå.....	337	4	1.3%
2.....		13	3.9%
3.....		90	26.6%
4.....		86	25.6%
5.....		48	14.4%
6 - Svært lett å forstå....		2	0.7%
Vet ikke.....	93	27.6%	

<Q16B> Er personopplysningsloven etter din mening lett å etterleve for din virksomhet? Du svarer på en skala fra 1 - 6 der 1 er svært vanskelig å etterleve og 6 er svært lett å etterleve.

1 - Svært vanskelig å etterleve.....	337	6	1.7%
2.....		8	2.4%
3.....		40	11.9%
4.....		84	24.8%
5.....		81	24.0%
6 - Svært lett å etterleve.		50	14.8%
Vet ikke.....		69	20.5%

+-----+
| Er du enig eller uenig i følgende |
| påstander om personopplysningsloven: |
+-----+

<G16C_1> Personopplysningsloven er nødvendig for å oppnå en god beskyttelse av personvernet. - 1

Helt uenig.....	337	5	1.4%
2.....		18	5.4%
3.....		23	6.8%
4.....		42	12.5%
5.....		76	22.6%
Helt enig.....		159	47.2%
Vet ikke.....		14	4.2%

<G16C_2> Personopplysningsloven er for lite streng. - 1

Helt uenig.....	337	42	12.4%
2.....		61	18.1%
3.....		81	23.9%
4.....		34	9.9%
5.....		7	2.2%
Helt enig.....		4	1.1%
Vet ikke.....	109	32.3%	

<G16C_3> Personopplysningsloven er ikke nødvendig, med unntak for noen spesielle sektorer og aktiviteter. - 1

Helt uenig.....	337	133	39.6%
2.....		80	23.6%
3.....		38	11.4%
4.....		26	7.7%
5.....		11	3.2%
Helt enig.....		9	2.7%
Vet ikke.....		40	11.8%

+-----+
 | Kunnskap og holdning til personvern Under |
 | følger noen påstander. Er du hovedsakelig |
 | enig eller uenig i disse utsagnene? Du |
 | svarer langs en skala fra 1-6 hvor 1 er |
 | helt uenig, mens 6 er helt enig. |
 +-----+

<G17_1> Dagens lover og regler som beskytter personvernet er for strenge

Helt uenig.....	382	73	19.1%
2.....		78	20.4%
3.....		83	21.7%
4.....		38	9.9%
5.....		22	5.9%
Helt enig.....		7	1.9%
Vet ikke.....		81	21.2%

<G17_2> Det bør i større grad reageres med tvangsmulkt eller bøter mot virksomheter som ikke følger kravene i personvernlovgivningen.

Helt uenig.....	382	17	4.4%
2.....		52	13.5%
3.....		64	16.8%
4.....		72	18.9%
5.....		41	10.6%
Helt enig.....		47	12.3%
Vet ikke.....		89	23.4%

 <G17_3> Vi trenger et sterkt Datatilsyn.

Helt uenig.....	382	13	3.3%
2.....		9	2.5%
3.....		40	10.4%
4.....		79	20.7%
5.....		104	27.1%
Helt enig.....		120	31.5%
Vet ikke.....		17	4.6%

 <G17_4> Det er så viktig å beskytte personvernet at det bør være strenge regler for utveksling av opplysninger om enkeltpersoner, selv om en friere utveksling kan gi bedre produkter og tjenester.

Helt uenig.....	382	8	2.0%
2.....		30	7.8%
3.....		56	14.6%
4.....		83	21.8%
5.....		90	23.6%
Helt enig.....		84	21.9%
Vet ikke.....		32	8.3%

 <G17_5> Datatilsynet burde i større grad ta hensyn til at også andre interesser enn personvern skal ivaretas.

Helt uenig.....	382	21	5.5%
2.....		58	15.3%
3.....		66	17.3%
4.....		69	18.1%
5.....		72	18.9%
Helt enig.....		35	9.2%
Vet ikke.....		60	15.7%

<G17_6> Å tilpasse seg krav i personvernlovgivningen er for ressursog tidkrevende for virksomhetene.

Helt uenig.....	382	44	11.5%
2.....		76	20.0%
3.....		61	16.0%
4.....		74	19.3%
5.....		38	10.0%
Helt enig.....		20	5.3%
Vet ikke.....		69	17.9%

<G17_7> Vår personvernlovgivning er mindre streng enn i de fleste andre vesteuropeiske land.

Helt uenig.....	382	12	3.1%
2.....		34	8.8%
3.....		27	7.1%
4.....		16	4.2%
5.....		6	1.4%
Helt enig.....		3	0.8%
Vet ikke.....		285	74.6%

<G17_8> Generelt følger de fleste offentlige og private virksomheter i Norge kravene i personvernlovgivningen.

Helt uenig.....	382	1	0.4%
2.....		10	2.6%
3.....		43	11.2%
4.....		75	19.6%
5.....		85	22.2%
Helt enig.....		24	6.2%
Vet ikke.....		144	37.8%

<G17_9> De fleste virksomheter i vår bransje følger kravene i personvernlovgivningen.

Helt uenig.....	382	2	0.6%
2.....		13	3.3%
3.....		32	8.5%
4.....		40	10.5%
5.....		112	29.3%
Helt enig.....		64	16.9%
Vet ikke.....		118	31.0%

<G17_10> Arbeidsgiveren bør ha ubegrenset rett til å lese all epost som de ansatte sender og mottar på jobben.

Helt uenig.....	382	176	46.1%
2.....		74	19.4%
3.....		23	6.0%
4.....		18	4.7%
5.....		26	6.9%
Helt enig.....		45	11.8%
Vet ikke.....		19	5.1%

<G17_11> Arbeidsgiverne bør ikke ha anledning til, uten varsel, å se hvilke internettsider de ansatte har søkt på ved hjelp av virksomhetens utstyr.

Helt uenig.....	382	96	25.0%
2.....		58	15.1%
3.....		46	12.1%
4.....		28	7.5%
5.....		50	13.0%
Helt enig.....		75	19.7%
Vet ikke.....		30	7.8%

<G17_12> For å avdekke mulige lovbrudd på arbeidsplassen, bør arbeidsgiveren ha anledning til å sette i gang skjult kameraovervåking.				<Q19> Noen mener at kampen mot internasjonal terrorisme gjør at nasjonale og internasjonale myndigheter bør få tilgang til databaser med personopplysninger. Ville du, for egen del, akseptert at det i et slik tilfelle ble gitt innsyn i de databasene dere har? (Ku	
Helt uenig.....	382 179 46.8%				
2.....	53 13.8%				
3.....	21 5.5%	Ja, i alle tilfeller.....	374 49 13.2%		
4.....	20 5.3%	Ja, men bare hvis det er nødvendig for å kunne spore de som er klart mistenkt for terrorisme.....	120 32.1%		
5.....	32 8.4%	Ja, men bare hvis innsynet skjer etter kjennelse fra en dommer eller en tilsvarende uhildet myndighet.....	134 35.9%		
Helt enig.....	48 12.5%	Nei, hensynet til fundamentale rettigheter og den enkeltes frihet burde være til hinder for innsyn i databasene.....	45 12.0%		
Vet ikke.....	29 7.6%	Vet ikke.....	25 6.8%		

+-----+					
Kameraovervåking Synes du personlig det ville være overveiende positivt, eller overveiende negativt om det var kameraovervåking på følgende steder?					
+-----+					
<Q18> Noen virksomheter følger ikke kravene i personvernlovgivningen. Hvilket av de følgende årsakene tror du best kan forklare det? Sett kun ett kryss		<Q20_1> Inne på bussen eller toget			
Mangel på kunnskap om lovgivningen.....	380 280 73.7%	Overveiende positivt.....	380 285 75.0%		
Det er alt for tidkrevende å tilpasse seg lovgivningen	62 16.2%	Overveiende negativt.....	76 20.1%		
Det er for lite kontroll fra Datatilsynets side slik at risikoen for at det blir oppdaget er svært liten....	19 4.9%	Vet ikke.....	19 4.9%		
Manglende fleksibilitet i lovgivningen.....	13 3.4%	-----			
Andre: Spesifiser.....	7 1.9%	<Q20_2> I drosjer			
		Overveiende positivt.....	380 264 69.3%		
		Overveiende negativt.....	99 26.0%		
		Vet ikke.....	18 4.7%		

		<Q20_3> I bankog postlokaler			
		Overveiende positivt.....	380 365 95.9%		
		Overveiende negativt.....	11 3.0%		
		Vet ikke.....	4 1.1%		

<Q20_4> I barer og restauranter			<Q21_3> Tjenester overfor publikum som er integrert med de interne systemene.		
Overveiende positivt.....	380	117 30.7%	Tjenester tatt i bruk.....	112	51 45.8%
Overveiende negativt.....		226 59.3%	Planlegger å ta i bruk.....	61	54.2%
Vet ikke.....		38 9.9%	-----		
-----			<Q21_4> Elektronisk mottak av bestillinger fra kunder eller brukere.		
<Q20_5> Ved vaskene på offentlige toaletter			Tjenester tatt i bruk.....		
Overveiende positivt.....	380	138 36.4%	Planlegger å ta i bruk.....	51	33.6%
Overveiende negativt.....		207 54.5%	-----		
Vet ikke.....		35 9.1%	<Q21_5> Elektronisk betaling for varer eller tjenester som virksomheten leverer kunder eller brukere.		
-----			Tjenester tatt i bruk.....		
<Q20_6> I butikker			Planlegger å ta i bruk.....		
Overveiende positivt.....	380	305 80.1%	-----		
Overveiende negativt.....		61 16.1%	<Q21_6> Webbaserte tjenester overfor publikum som innebærer elektronisk oppkobling og kommunikasjon mellom flere tjenesteleverandører.		
Vet ikke.....		14 3.7%	Tjenester tatt i bruk.....		
-----			Planlegger å ta i bruk.....		
<Q20_7> På din egen arbeidsplass			-----		
Overveiende positivt.....	380	109 28.7%	<Q21_7> Elektronisk innkjøp		
Overveiende negativt.....		239 62.9%	Tjenester tatt i bruk.....		
Vet ikke.....		32 8.4%	Planlegger å ta i bruk.....		
-----			-----		
+-----+			-----		
Hvilke elektroniske tjenester overfor kunder eller andre utenfor virksomheten har dere tatt i bruk eller planlegger dere å ta i bruk i nærmeste framtid (1 - 2 år)?			<Q21_8> Annet: Spesifiser		
+-----+			Tjenester tatt i bruk.....		
<Q21_1> Hjemmeside med tekstinformasjon			Planlegger å ta i bruk.....		
Tjenester tatt i bruk.....	232	177 76.2%	-----		
Planlegger å ta i bruk.....		55 23.8%	+-----+		
-----			Hvilke elektroniske tjenester har virksomheten din tatt i bruk eller planlegger dere å ta i bruk i nærmeste framtid (1 - 2 år)?		
<Q21_2> Enkle interaktive tjenester, som web-sider for kommunikasjon gjennom e-post.			+-----+		
Tjenester tatt i bruk.....	181	141 77.6%	<G22_1> Hjemmeside med tekstinformasjon		
Planlegger å ta i bruk.....		40 22.4%	Tjenester tatt i bruk.....		
-----			Planlegger å ta i bruk.....		
			8 11.0%		

<G22_2> Aktivt lagt til rette for at parter og brukere kan kommunisere med dere ved hjelp av Epost, for eksempel ved å gjøre alminnelig kjent hvilken elektronisk adresse som skal brukes.

Tjenester tatt i bruk..... 73 62 84.8%

Planlegger å ta i bruk..... 11 15.2%

<G22_3> Tjenester som er integrert med de interne systemene.

Tjenester tatt i bruk..... 59 51 86.6%

Planlegger å ta i bruk..... 8 13.4%

<G22_4> Webbaserte tjenester som innebærer elektronisk oppkobling og elektronisk saksbehandling mellom flere forvaltningsorganer.

Tjenester tatt i bruk..... 55 38 70.3%

Planlegger å ta i bruk..... 16 29.7%

<G22_5> Elektronisk mottak av søknader om tjenester, tillatelser, stønader eller annet.

Tjenester tatt i bruk..... 65 51 78.0%

Planlegger å ta i bruk..... 14 22.0%

<G22_6> Opprettet elektronisk postjournal som er alminnelig tilgjengelig på Internett.

Tjenester tatt i bruk..... 38 21 55.5%

Planlegger å ta i bruk..... 17 44.5%

<G22_7> Gjort saksdokumenter der enkeltpersoner kan være nevnt, elektronisk tilgjengelige på Internett.

Tjenester tatt i bruk..... 33 15 45.3%

Planlegger å ta i bruk..... 18 54.7%

Hvilke elektroniske tjenester har virksomheten din tatt i bruk eller planlegger dere å ta i bruk i nærmeste framtid (1 - 2 år)?

<G23_1> Hjemmeside med tekstinformasjon

Tjenester tatt i bruk..... 8 8100.0%

Planlegger å ta i bruk..... 0 0.0%

<G23_2> Aktivt lagt til rette for at parter og brukere kan kommunisere med dere ved hjelp av Epost, for eksempel ved å gjøre alminnelig kjent hvilken elektronisk adresse som skal brukes.

Tjenester tatt i bruk..... 8 8100.0%

Planlegger å ta i bruk..... 0 0.0%

<G23_3> Tjenester som er integrert med de interne systemene.

Tjenester tatt i bruk..... 8 8100.0%

Planlegger å ta i bruk..... 0 0.0%

<G23_4> Webbaserte tjenester som innebærer elektronisk oppkobling og elektronisk saksbehandling mellom flere forvaltningsorganer.

Tjenester tatt i bruk..... 8 3 39.4%

Planlegger å ta i bruk..... 5 60.6%

<G23_5> Elektronisk mottak av søknader om tjenester, tillatelser, stønader eller annet.

Tjenester tatt i bruk..... 8 3 39.4%

Planlegger å ta i bruk..... 5 60.6%

<G23_6> Elektronisk mottak av pliktige opplysninger

Tjenester tatt i bruk..... 8 2 20.3%

Planlegger å ta i bruk..... 6 79.7%

<G23_7> Inngått avtaler med enkelte parter om elektronisk underretning om enkeltvedtak eller varsel om dette.

Tjenester tatt i bruk..... 8 1 17.7%

Planlegger å ta i bruk..... 6 82.3%

<G23_8> Opprettet elektronisk postjournal som er alminnelig tilgjengelig på Internett.	<Q50> Har virksomheten vurdert å ta i bruk elektronisk signatur? Velg ett alternativ:
Tjenester tatt i bruk..... 5 3 58.6%	Nei, vi har ikke vurdert det..... 268 175 65.4%
Planlegger å ta i bruk..... 2 41.4%	Vi har vurdert det, men har kommet fram til at det ikke er aktuelt..... 8 3.0%

<G23_9> Gjort saksdokumenter der enkeltpersoner kan være nevnt, elektronisk tilgjengelige på Internett.	Vi vurderer å ta det i bruk for en eller flere tjenester..... 33 12.5%
Tjenester tatt i bruk..... 3 1 43.4%	Vi har bestemt at elektronisk signatur skal brukes for noen planlagte tjenester..... 11 4.1%
Planlegger å ta i bruk..... 2 56.6%	Vi bruker allerede elektronisk signatur for noen av våre tjenester..... 40 15.1%

<Q48> Hvilke av de følgende sikkerhetstiltakene har høyest prioritet i nærmeste framtid? Du kan svare ingen, men ikke flere enn to av dem.	
Å innføre konfidensialitet-sbeskyttelse av sensitiv informasjon ved overføring av opplysninger..... 380 79 20.9%	+-----+ Vil du si at du er helt enig, noe enig, noe uenig eller helt uenig i følgende påstander om elektronisk signatur: +-----+
Å sørge for sikker identifikasjon av kommunikasjonspartnere på Internett og avsendere av e-post..... 69 18.3%	<Q54_1> Vi har tilstrekkelig kompetanse til å ta i bruk elektronisk signatur i virksomheten vår. Helt enig..... 267 48 18.0%
Å ha kontroll med hvem som kan få tilgang til interne systemer..... 175 46.0%	Noe enig..... 46 17.3%
Å ha sikker elektroniske signatur av dokumenter..... 61 16.1%	Noe uenig..... 55 20.7%
Ingen..... 126 33.2%	Helt uenig..... 66 24.7%

<Q49> Elektronisk signatur og PKI Hvor godt kjenner du til elektronisk signatur? Vil du si at du ikke kjenner til det, har hørt om det, eller vet godt hva løsningen innebærer?	<Q54_2> Det er dyrere å innføre elektronisk signatur enn andre sikkerhetsløsninger. Helt enig..... 261 7 2.6%
Kjenner ikke til det..... 380 112 29.5%	Noe enig..... 13 4.8%
Har hørt om det..... 207 54.4%	Noe uenig..... 14 5.5%
Vet godt hva løsningen innebærer..... 61 16.1%	Helt uenig..... 15 5.6%

Vet ikke..... 212 81.4%	

<Q55> Hvor godt kjenner du til teknologien bak elektronisk signatur (PKI - Public Key Infrastructure)? Vil du si at du ikke kjenner til det, har hørt om det, vet godt hva løsningen innebærer?

Kjenner ikke til det.....	378	231	61.1%
Har hørt om det.....		125	33.2%
Vet godt hva løsningen innebærer.....		22	5.7%

+-----+
 | Vil du si at du er helt enig, noe enig, |
 | noe uenig eller helt uenig i følgende |
 | påstander om PKI: |
 +-----+

<G56_1> Hvis noen tilbyr en infrastruktur for elektroniske signaturer, vil vi la våre kunder bruke den isteden for å etablere vår egen.

Helt enig.....	146	11	7.8%
Noe enig.....		22	14.9%
Noe uenig.....		9	5.8%
Helt uenig.....		17	11.9%
Vet ikke.....		87	59.6%

<G56_2> En infrastruktur for elektronisk signatur vil legge til rette for nye elektroniske tjenester i vår virksomhet.

Helt enig.....	146	23	15.5%
Noe enig.....		21	14.2%
Noe uenig.....		12	8.2%
Helt uenig.....		22	14.9%
Vet ikke.....		69	47.2%

<G56_3> Våre kunder/ brukere er modne for å ta i bruk elektronisk ID og signatur

Helt enig.....	146	6	4.3%
Noe enig.....		27	18.4%
Noe uenig.....		32	21.8%
Helt uenig.....		21	14.5%
Vet ikke.....		60	41.0%

 <G56_4> En felles autentiseringsportal som kan gjenbruke borgeres og næringslivets elektroniske ID-løsninger på tvers av brukersteder, vil fremme innføringen av elektroniske tjenester på vårt område.

Helt enig.....	146	12	8.2%
Noe enig.....		30	20.4%
Noe uenig.....		7	4.5%
Helt uenig.....		16	11.2%
Vet ikke.....		81	55.7%

 <G56_5> Alle nyttige elektroniske tjenester innen min virksomhet lar seg realisere uten elektronisk ID og signatur basert på PKI

Helt enig.....	146	28	19.5%
Noe enig.....		27	18.8%
Noe uenig.....		16	10.7%
Helt uenig.....		17	11.9%
Vet ikke.....		57	39.2%

+-----+
 | Hva slags sikkerhetsløsning benytter dere |
 | overfor kunder, brukere og ansatte i dag |
 | og/eller hvilke løsninger planlegges tatt |
 | i bruk i nærmeste framtid (1 - 2 år)? |
 +-----+

<Q71_1> Passord og brukernavn

Løsningen brukes.....	374	308	82.3%
Løsningen planlegges.....		13	3.5%
Ikke aktuelt.....		53	14.2%

 <Q71_2> Engangspassord: kodekalkulator, passordlister, passord på mobil eller lignende)

Løsningen brukes.....	308	71	23.0%
Løsningen planlegges.....		6	2.0%
Ikke aktuelt.....		231	75.0%

<Q71_3> Elektronisk identifikasjon basert på PKI			<NORING>Næring		
Løsningen brukes.....	284	13 4.7%	Varehandel.....	424	114 26.9%
Løsningen planlegges.....		23 8.2%	Hotellop restaurant.....		31 7.2%
Ikke aktuelt.....		248 87.1%	Transport og kommunikasjon.		40 9.5%
			Finansiell tjenesteyting...		91 21.4%
			Offentlig forvaltning, undervisning, helseog mye annet rart.....		148 34.9%
-----			-----		
			BED VEKT		
			+-----+-----+-----+-----+-----+-----+		
			+-----+-----+-----+-----+-----+-----+		
			424		
<ANS> Antall ansatte			<STDGEO>STDGEO		
4-9 ansatte.....	424	219 51.7%	Oslo/-Akershus.....	424	88 20.9%
10-20 ansatte.....		106 24.9%	Rest Østland.....		125 29.5%
21-50 ansatte.....		60 14.2%	Sør/-Vestland.....		118 27.8%
Over 50 ansatte.....		39 9.2%	Trlag/-N.Norge.....		93 21.8%

**Sist utgitte TØI publikasjoner under program:
Planlegging og beslutningsprosesser**

Setter vår lit til Storebror ... og alle småbrødre med?	789/2005
Styring, delegering og innflytelse? Om Stortingets behandling av Nasjonal transportplan 2006 - 2015	783/2005
Evaluering av Sida-støtten til Global Road Safety Partnership - Sluttrapport	724/2004
Evaluering av NDFs transportprosjekter og engasjement i transportsektoren	723/2004
Bærekraftige arealbruks- og transportstrategier? Erfaringer fra Freiburg, Groningen, Lund, Bergen og Jæren.	689/2003
Mobility Management. En effektiv strategi for å begrense bilbruken i byer?	669/2003
Styring og samordning i den reformerte staten	667/2003
Oslopakke 2 - en helhetlig pakke eller en pakke i helheten? En case studie av prosessen bak Oslopakke 2	664/2003
Bedrifters tiltak for å begrense bilbruk og transportomfang	639/2003
Parkeringspolitikk og bærekraftig byutvikling	615/2002
Parkering som virkemiddel for å begrense biltrafikken. Hvilke tiltak bør inngå i en regional parkeringspolitikk i Oslo/Akershusregionen?	584/2002
Review of the Tanzania Road Sector Programme TAN 045 - Final Report	571/2002
Zambia Axle Load Control Programme - An Appraisal	568/2002
Medvirkning og innflytelse? Samferdselsetatenes handlingsprogram 2002-2011	562/2002
Planlegging av regionale utbyggingsmønstre? Teori og praksis når det gjelder bruk av fylkesdelplaner i Norge	551/2001
Overordnet og helhetlig politisk styring? Stortingets behandling av Nasjonal transportplan 2002-2011	543/2001

Transportøkonomisk institutt

Stiftelsen Norsk senter for samferdselsforskning

- utfører forskning til nytte for samfunn og næringsliv
- har rundt 70 forskere med høy, flerfaglig samferdselskompetanse
- samarbeider med en rekke samfunnsinstitusjoner, forsknings- og undervisningssteder i Norge og i utlandet
- gjennomfører forsknings- og utredningsoppdrag av høy kvalitet innen områder som trafiksikkerhet, kollektivtransport, miljø, reisevaner, reiseliv, planlegging, beslutningsprosesser, transportøkonomi og næringslivets transporter
- driver aktiv forskningsformidling gjennom TØI-rapporter, internett, tidsskriftet Samferdsel og andre nasjonale og internasjonale tidsskrifter

Transportøkonomisk institutt

Stiftelsen Norsk senter
for samferdselsforskning
P.b. 6110 Etterstad
0602 Oslo

Telefon 22 57 38 00

www.toi.no